

Dünya ve Türkiye'de Süt Sektör İstatistikleri

2018
SÜT RAPORU

Dünya ve Türkiye'de Süt Sektör İstatistikleri

2018 SÜT RAPORU

Dünya ve Türkiye’de Süt Sektör İstatistikler

ÖN SÖZ

Ülkemiz süt sektörü son on yıllık süreç içerisinde hem üretim hem de işleme sanayi bakımından çok önemli ilerlemeler kaydetmiş ve bu gelişim hiç şüphesiz halk sağlığı ve beslenme politikalarındaki bilinçlenme ile paralel olarak ortaya çıkmıştır. İnsan sağlığı bakımından stratejik bir öneme sahip sütün üretimine yönelik kamu destekleri özel bir önemde değerlendirilmektedir. Süt sektörü ülke ekonomisinde ve halk sağlığının korunmasında hayati bir öneme sahiptir. Tarım ekonomisi içerisinde ise süt sektörünün payı oldukça büyük olup, hayvansal protein ihtiyacının kayda değer bir kısmı süt ve süt ürünleri ile karşılanabilmektedir.

Sektörümüzün geliştirilmesi yönünde kamu tarafından yapılacak çalışmalarda; üretim, işleme, tüketim ve diğer ticaret verilerin tam ve doğru olarak belirlenmesi önemlidir. Bu amaçla, farklı kurumlar bu verileri belirleyerek veri bankaları oluşturmaktadırlar. Sektörün temel paydaşları olan çiğ süt üreticileri ve işleme sanayi ise bu verileri temel alarak gelecek planlarını ortaya koymaktadır. Sektör istatistiklerinin bölgesel ve ulusal bazda tutulmasının yaygınlaşması, bu istatistiklerin açıklanması bir kamu görevi olup, bilgilerin yorumlanarak değerlendirilmesi ve sonuca varılması, bu sonuçlara göre sektör paydaşlarının bilgilendirilmesi Konseyimizin ana görevlerindendir.

Dünyada farklı kurum ve kuruluşlar tarafından yayınlanan raporlardaki ilgili verilerin, yerelde ise kamu kuruluşları, Konseyimiz ve ilgili sivil toplum kuruluşları tarafından tutulan sektör istatistiklerinin derlenmesiyle hazırlanmış bu kitabın önemli bir kaynak olacağı inancındayız. Bu konuda Konseyimizden desteğini esirgemeyen başta Tarım ve Orman Bakanlığı ve TÜİK olmak üzere üye dernek ve birliklerimize teşekkür ederiz.

İÇİNDEKİLER

DÜNYA SÜT SEKTÖR İSTATİSTİKLERİ

SÜT ÜRETİMİ	4
İnek Sütü Üretimi	5
Sanayiye Aktarılan İnek Sütü	6
SÜT ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ	7
TÜKETİM	8
SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ TİCARETİ	9
Ürünlere Göre Ticaret	10
Ülkelerin Kendine Yetebilirlikleri	12
Çin Süt ve Süt Ürünleri İthalatı	13
Çin Yağlı Süttozu Pazarındaki Başlıca Aktörler	13
Çin Yağsız Süttozu Pazarındaki Başlıca Aktörler	14
Çin Peynir Pazarındaki Başlıca Aktörler	14
Çin PST Pazarındaki Başlıca Aktörler	14
Rusya Süt ve Süt Ürünleri İthalatı	15
FİYATLAR	15
Çiğ Süt Üretim Maliyeti	15
Yem Maliyeti	15
İşçilik Maliyeti	16
Arazi Maliyeti	16
Veterinerlik Maliyeti	16
ÇİĞ SÜT FİYATLARI	17
YEM FİYATLARI	18

İÇİMLER

FARKLI ÜLKELERE DEVLET DESTEKLERİ	19	İçme Sütü Tüketimi	36
Farklı Ülkelerde Devlet Desteği Örnekleri	20	Peynir, Yoğurt, Ayrar ve Tereyağı Tüketimi	37
UZUN VADELİ TAHMİNLER	20	FİYATLAR	37
IFCN Uzun Dönemli Tahminleri - 2030	21	Hayvansal Ürünler Üretim Değerleri	37
AVRUPA BİRLİĞİ SÜT SEKTÖRÜ	22	Yem Üretimi	38
ÖZET TABLOSU		Yem Fiyatları	39
AB ÜLKELERİNİN EN ÖNEMLİ PEYNİR	26	Çiğ Süt Fiyatları	39
PAZARLARI		Çiğ Süt Yem Paritesi	40
AB ÜLKELERİNİN EN ÖNEMLİ YAĞSIZ	26	SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ DIŞ TİCARETİ	41
SÜTTOZU PAZARLARI		Süt ve Süt Ürünleri İhracatı	42
AB SÜT ÜRETİMİNDE KENDİ KENDİNE	27	Yağsız Süttozu İhracatımız	42
YETEBİLİRLİK ORANI		En Büyük Yağsız Süttozu İhracatçıları	43
ECM	28	Peynir İhracatımız	43
TÜRKİYE SÜT SEKTÖRÜ BÜYÜKBAŞ VE	29	Süt ve Süt Ürünleri İthalatı	44
KÜÇÜKBAŞ HAYVAN VARLIĞI		Tereyağı İthalatımız	44
SAĞILAN HAYVAN VARLIĞI	30	Peynir İthalatımız	44
		Ülkelere Göre Dondurma ve Yenilen	45
SÜT ÜRETİMİ	32	Buzlar İthalatımız	
		Ülkelere Göre Dondurma ve Yenilen	46
SÜT ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ	33	Buzlar ihracatımız	
İçme Sütü Üretimi	33	TÜRKİYE’DE SÜT SEKTÖR ÖZETİ	47
Peynir Üretimi	34		
Yoğurt ve Ayrar Üretimi	34		
Süttozu, Peynir Altı Suyu ve Kaymak	35		
Üretimi			
TÜRKİYE’DE SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ	36		
TÜKETİMİ			

DÜNYA SÜT SEKTÖR İSTATİSTİKLERİ

SÜT ÜRETİMİ

Dünyada farklı kuruluşlar tarafından süt sektörüne ilişkin üretim, tüketim, ticaret gibi istatistiklere konu olacak verilere ilişkin çalışmalar yürütülmekte ve her bir kuruluşun yayınlamış olduğu veriler temelde örtüşse de bir takım farklılıklar ortaya çıkmaktadır.

IDF (International Dairy Federation) tarafından her yıl düzenli olarak yayınlanan “The World Dairy Situation” adlı çalışmada ülkeler ve bölgelerin yanında dünya geneline ilişkin üretim rakamları yayınlanmaktadır.

IDF verilerine göre dünya toplam süt üretimi 2017 yılında %2,5 oranında artarak yaklaşık 849 milyon tona ulaşmıştır.

Toplam doksanı aşkın üye ülkesi ile dünya süt üretiminin yaklaşık %98’sini temsil eden ve genel araştırma konularını çiftlik yapıları, süt üretim maliyetlerinin analizi, karlılık ve verimliliğin oluşturduğu IFCN (International Farm Comparison Network), çalışma konuları dahilinde süt üretim miktarlarına ilişkin veriler yayınlamaktadır. Söz konusu kuruluş hesaplamalarını, dünyanın farklı bölgelerinde farklı kalite özelliklerinde üretilen çiğ sütü %4,0 yağ ve %3,3 protein oranına göre standardize ettiği ECM formülü ile (ayrıntılı bilgi için bkz. s28) yapmaktadır. IFCN verilerine göre; 2017 yılında bütün türlerden (inek, koyun, keçi, manda, deve) elde edilen dünya toplam süt üretiminin 867 milyon ton ECM* olduğu tahmin edilirken söz konusu miktarın %96’sını (833 milyon ton ECM) inek ve manda sütü oluşturmaktadır. Hindistan, 2017 yılında 190,1 milyon ton ECM süt üretimiyle dünyanın en büyük üretici ülkesi iken; sırasıyla ABD, Pakistan, Çin ve Brezilya, Hindistan’ı takip eden diğer büyük üreticiler olmuştur.

Kaynak: CNIEL, ZuivelNL, FAO, USDA, IDF Ulusal Komiteleri, ulusal istatistikler

FAO tarafından global gıda piyasasına ilişkin olarak iki yılda bir yayınlanan raporda dünya genelinde üretilen çiğ süt miktarı ve ürünler bazında ticaret verilerine yer verilmektedir. Buna göre FAO, 2018 yılı dünya toplam süt üretiminin 829 milyon ton (+%2,1) olduğunu tahmin etmektedir. Dünya toplam süt üretimindeki artışta en büyük paya sahip olan bölge bir önceki yıla kıyasla ilave 9,7 milyon ton (+%3) süt üretiminin gerçekleştirildiği Asya kıtası olurken, raporda kıta özelinde en fazla üretim artışının gerçekleştiği ülkelerin Hindistan, Çin, Türkiye ve Pakistan olduğu kaydedilmiştir.

*Ayrıntılı bilgi 28. sayfadır.

Dünya Süt Üretimi ve Ticareti

	2016	2017 *	2018 *	'17-'18 Değişim
Dünya Toplam Süt Üretimimi (Milyon Ton)	800,2	811,9	828,5	+%2,1
Toplam Ticaret (Milyon ton süt eş değeri)	70,4	71,7	73,5	+%2,5

Kaynak : FAO

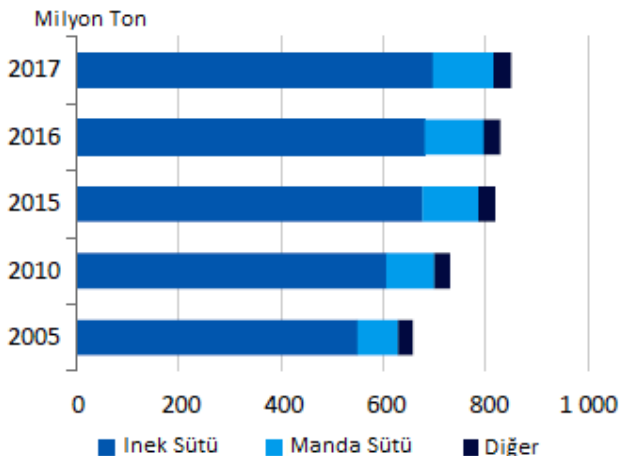
* tahmini

İnek Sütü

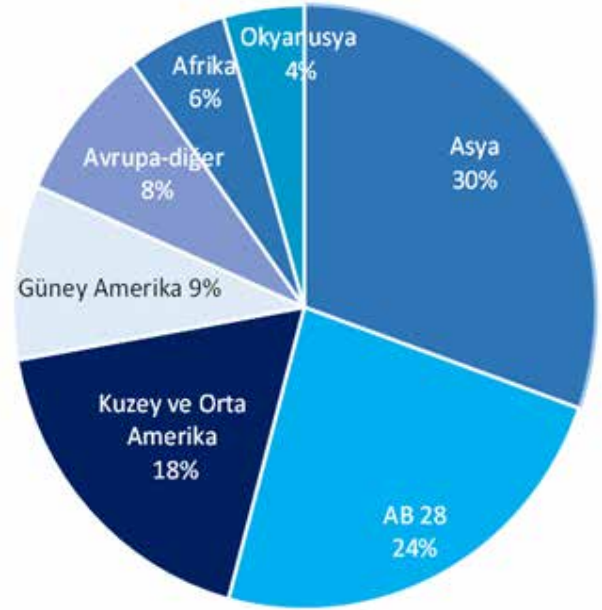
IDF verilerine göre, dünya toplam inek sütü üretimi 2017 yılında %2,2 oranında artmıştır. Dünyada ihracat bölgesi olarak adlandırılabilir pek çok bölgede süt üretiminde kısmen gerileme olsa da; Hindistan, Pakistan, Türkiye, Avustralya, Polonya ve İngiltere gibi ülkelerin süt üretiminde kayda değer artışlar kaydedilmiştir. Fransa, Hollanda, Almanya ve Yeni Zelanda farklı nedenlerden ötürü 2017 yılında süt üretiminde beklenen performansı gösteremezken, Çin’in toplam süt üretimindeki düşüş aynı yıl ülkenin ithalat performansını da olumsuz etkilemiştir.

2018 yılı değerlendirildiğinde, çiğ süt fiyatlarının yılın ilk 9 ayında başa baş noktasının üzerinde seyretmesi ve dolayısıyla üretici lehine ortaya çıkan karlılık, aynı yıl toplam inek sütü üretiminin uzun dönem büyüme oranı olan %2’nin üzerinde arttığını göstermektedir. Öte yandan yukarıda da bahsedildiği üzere AB’de ve Avustralya’da ortaya çıkabilecek olumsuz hava koşulları ve hayvanlarda ortaya çıkan Mycoplasma bovis hastalığının Yeni Zelanda süt üretimine etkisi gibi sebeplerden dolayı 2018 yılının üretim bağlamında zor bir yıl olduğu yorumu yapılabilir.

Türlerine Göre Dünya Süt Üretimi

Dünya İnek Sütü Üretimiminin Bölgelere Göre Dağılımı - 2017

Kaynak: CNIEL, ZuivelNL, FAO, USDA, IDF Ulusal Komiteleri, ulusal istatistikler

Dünya İnek Sütü Üretim Artışı -2017*

Kaynak: CNIEL, ZuivelNL, FAO, USDA, IDF Ulusal Komiteleri, ulusal istatistikler

*Beyaz renkli olan ülkelerde üretim yıllık 1 milyon tonun altındadır.

İnek Sütü Üretiminde Lider Ülkeler

Milyon/ton	2017	Değişim '16-'17
AB-28	165.5	+1.2%
Almanya	32.7	-0.0%
Fransa	25.0	-0.5%
Birleşik Krallık	15.4	+4.0%
Hollanda	14.5	-0.2%
Polonya	13.7	+3.6%
ABD	97.7	+1.4%
Hindistan	83.5	+6.8%
Brezilya	35.7	+3.0%
Çin	35.5	-1.6%
Rusya	30.9	+1.4%
Yeni Zelenda	21.5	+1.3%
Türkiye	18.8	+11.8%
Pakistan	16.7	+3.8%
Meksika	12.2	+1.7%
Arjantin	10.4	-1.9%

Kaynak: CNIEL, ZuivelNL, FAO, USDA, IDF Ulusal Komiteleri, ulusal istatistikler

İnek ve Manda Sütü Üretimi – 2017

Sıra No	Ülke	İnek ve Manda Sütü Üretimi (Milyon Ton) (ECM) (Ülke Resmi Rakamı)	Sıra No	Ülke	Sanayiye Aktarılan İnek ve Manda Sütü (Milyon Ton) (ECM) (Ülke Resmi Rakamı)
1.	Hindistan	186,4 (165,8)	1.	ABD	94,1 (97,3)
2.	ABD	94,5 (97,7)	2.	Almanya	31,9 (31,3)
3.	Pakistan	45,8 (39,9)	3.	Hindistan	30,6 (27,3)
4.	Brezilya	35,1 (35,8)	4.	Çin	27,2 (30,5)
5.	Almanya	33,4 (32,7)	5.	Brezilya	24,6 (25,1)
6.	Çin	32,9 (36,3)	6.	Fransa	24,5 (24,6)
7.	Fransa	24,9 (25,1)	7.	Yeni Zelenda	24,4 (21,5)
8.	Yeni Zelenda	24,4 (21,5)	8.	Rusya Federasyonu	16,9 (18,1)
9.	Türkiye	17,4 (18,8)	9.	Birleşik Krallık	15,3 (15,2)
10.	Rusya Federasyonu	16,9 (18,1)	10.	Hollanda	15,2 (14,3)
11.	Birleşik Krallık	15,7 (15,5)	11.	İtalya	11,6 (11,9)
12.	Hollanda	15,5 (14,5)	12.	Polonya	11,2 (11,3)
13.	Polonya	13,7 (13,8)	13.	Avustralya	9,7 (9,5)
14.	İtalya	12,6 (13,1)	14.	Kanada	9,2 (9,3)
15.	Meksika	12,2 (12,2)	15.	Arjantin	8,8 (9,3)
16.	Avustralya	10 (9,8)	16.	Meksika	8,5 (8,5)
17.	Arjantin	9,9 (10,4)	17.	Türkiye	8,4 (9,1)
18.	İran	9,8 (9,7)	18.	İrlanda	7,7 (7,5)
19.	Ukrayna	9,7 (10,3)	19.	İran	7,5 (7,6)
20.	Kanada	9,5 (9,6)	20.	Japonya	7,2 (7,2)
AB-28		168,9 (167,6)	AB-28		157 (155,4)
Dünya		832,8 (808,9)	Dünya		507,3 (510,4)

*Sıralamada AB tek ülke kabul edilmemiştir.

Kaynak: IFCN

Sanayiye Aktarılan İnek Sütü

IFCN verilerine göre, dünyada sanayiye aktarılan inek ve manda sütü miktarı bir önceki yıla göre %2,2 oranında artarak 507 milyon ton olarak hesaplanmıştır. Dünya genelinde sanayiye aktarılan inek sütü miktarı her ne kadar artsa da, toplam üretim içerisindeki sanayiye aktarılan miktarın payı yıldan yıla düşmektedir. Bunun en önemli sebeplerinden birisi, toplam süt üretiminde ortaya çıkan artışın, sanayiye aktarılan süt miktarın artıştan daha fazla olmasıdır. Sanayiye aktarılan inek sütü miktarında en önemli artış %5,2 ile Afrika'da, +4,1 ile Doğu Avrupa ve CIS ülkelerinde ve %3,1 ile Güney Amerika'da kaydedilmiştir.

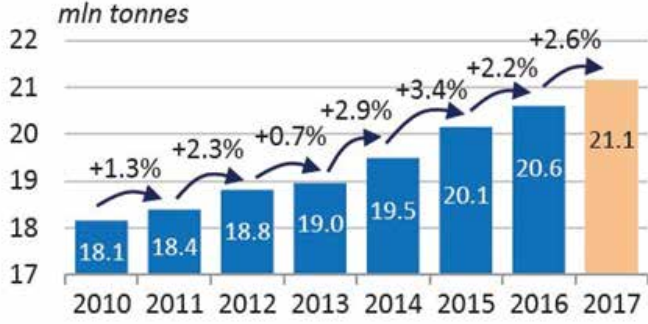
Sanayiye aktarılan inek sütü miktarındaki artış ve azalışlar temelde tereyağı, peynir ve konsantre süt gibi ürünlerin üretimindeki artış ile paraleldir. IFCN verilerine göre 2017 yılında tereyağı üretimi %1,6 oranında artarak 131 milyon tona, peynir üretimi %1,2 oranında artarak 164 milyon tona ve konsantre süt üretimi ise %4,3 oranında artarak 10,3 milyon tona ulaşmıştır.

Sanayiye aktarılan inek sütü miktarındaki artış ve azalışlar temelde tereyağı, peynir ve konsantre süt gibi ürünlerin üretimindeki artış ile paraleldir. IFCN verilerine göre 2017 yılında tereyağı üretimi

%1,6 oranında artarak 131 milyon tona, peynir üretimi %1,2 oranında artarak 164 milyon tona ve konsantre süt üretimi ise %4,3 oranında artarak 10,3 milyon tona ulaşmıştır.

SÜT ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ

Dünya Peynir Üretimi*

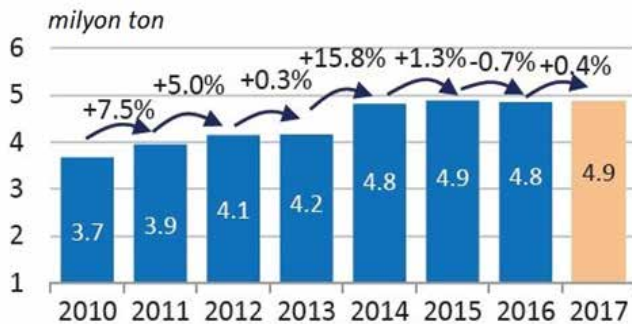

Kaynak: CNIEL, ZuivelNL, FAO, USDA, IDF National Committees, national statistics

*56 Ülkenin verileri baz alınmıştır.

Dünya toplam peynir üretimi 2017 yılında bir önceki yıla göre %2,6 oranında artarak bir kez daha global süt sanayisinin lokomotifi konumunda yer almıştır. Peynir, dünya genelinde talebi sürekli artış gösteren tek süt ürünü olma özelliğine sahiptir. Avrupa Birliği peynir üretimi 2017 yılında %0,7 gibi düşük bir oranda artarken; Fransa, Hollanda, Almanya ve İrlanda gibi Birliğin temel üreticilerinde aynı yıl peynir üretimi düşmüştür. Ancak, temelde Asya kıtası ülkelerindeki talebi karşılayabilmek adına Okyanusya, ABD ve AB gibi temel ihracat bölgelerdeki peynir üretimi artmıştır. Özellikle Okyanusya ve AB’de mozzarella peynirinin üretim kapasitesindeki artış bu bölgelerdeki sütün ekseriyetle peynir üretimine aktarılmasına sebep olmuştur.

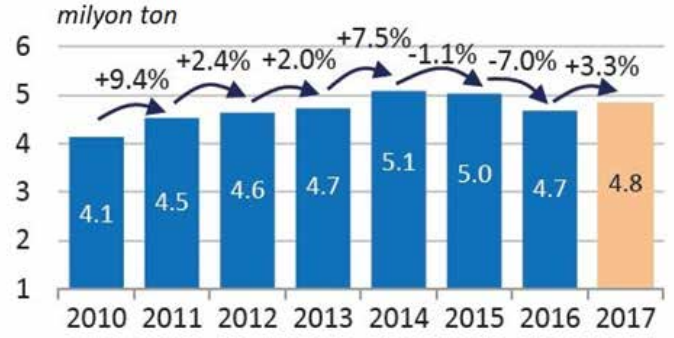
Dünya Peynir Üretimi*

Kaynak: CNIEL, ZuivelNL, FAO, USDA, IDF Ulusal Komiteleri, Ulusal İstatistikler

*55 Ülke dahil edilmiştir.

Dünya Yağlı Süttozu Üretimi*

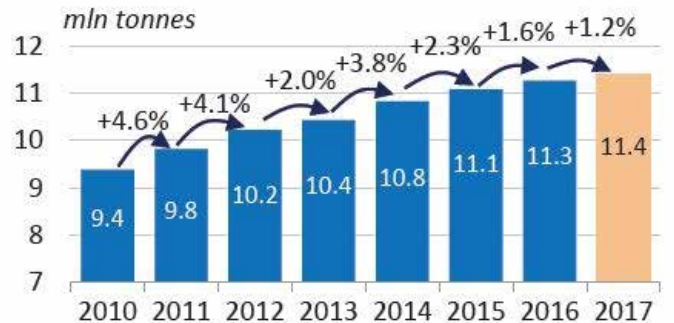

Kaynak: CNIEL, ZuivelNL, FAO, USDA, IDF Ulusal Komiteleri, Ulusal İstatistikler

*51 Ülke dahil edilmiştir.

Global yağlı süttozu fiyatları süt yağı fiyatlarından en fazla etkilenen ürünlerden biri olurken dünya yağlı süttozu üretimi 2016 yılındaki %7 oranındaki üretim düşüşünün ardından 2017 yılında toplam üretim %3,3 oranında artmıştır. Aynı yıl Çin’in yağlı süttozu talebindeki artış, ülkenin bu ürünlerdeki en büyük tedarikçileri olan Yeni Zelanda, AB ve ABD’nin yağlı süttozu üretimlerini artırmalarının önünü açmıştır (sırasıyla +%4,5; +%3,1 ve +%24,7).

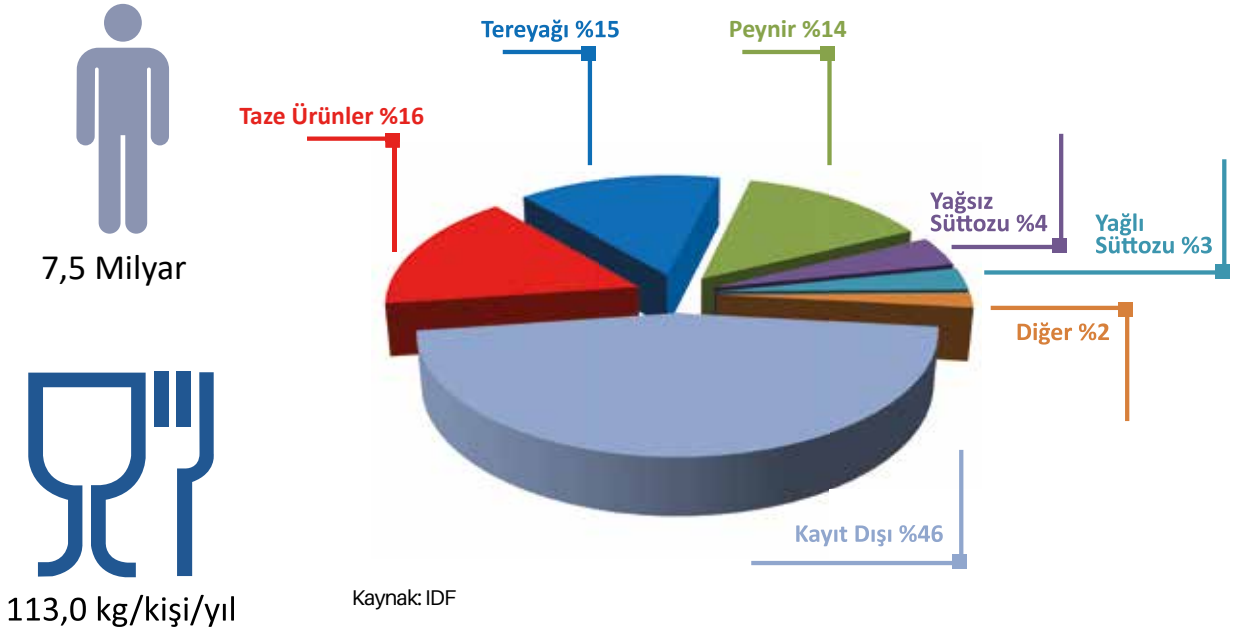
Dünya Tereyağı ve Butteroil Üretimi*

Kaynak: CNIEL, ZuivelNL, FAO, USDA, IDF Ulusal Komiteleri, Ulusal İstatistikler

*57 Ülke dahil edilmiştir.

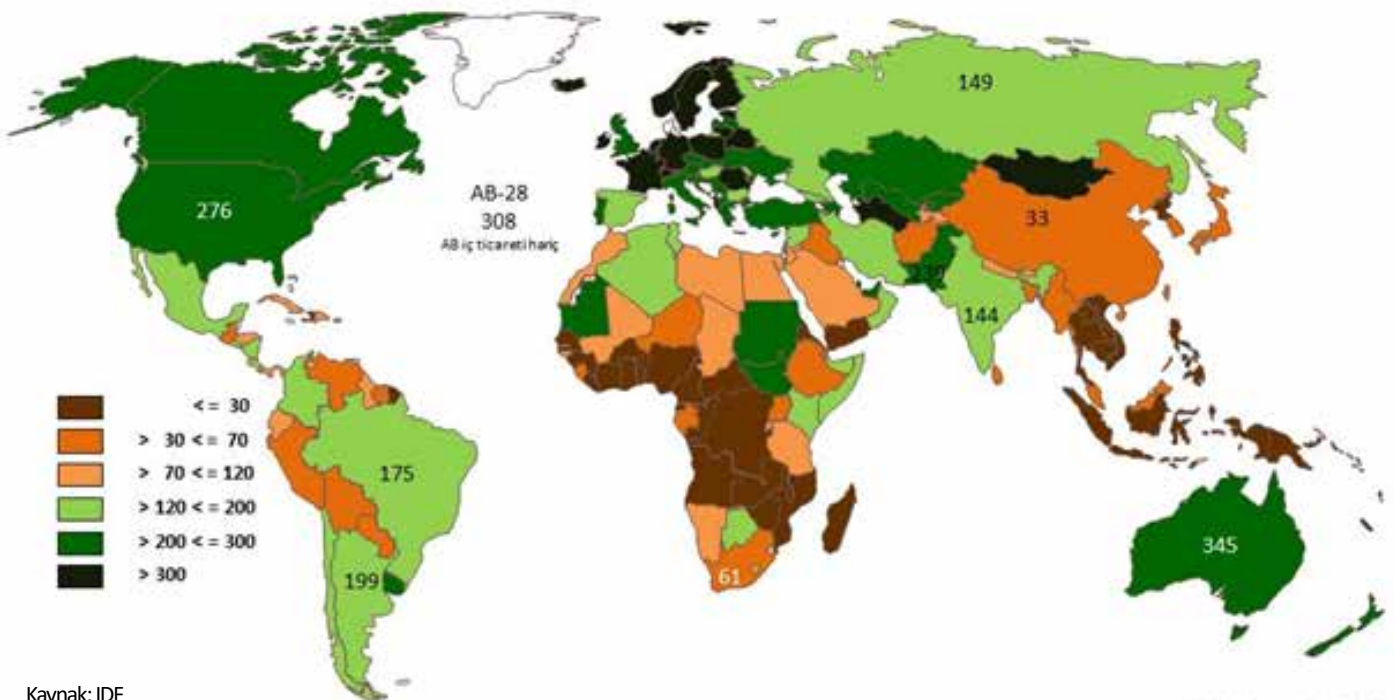
TÜKETİM

Dünya genelindeki içme sütü tüketimi 2017 yılında nispeten durağan bir seyir izlemiştir. Çin’de içme sütüne olan talep oldukça düşük oranlarda artarken, dünya genelinde tüketim tercihleri içme sütünden ziyade fermente ürünlere doğru yoğunlaşmaktadır. Yoğurt, yoğurt bazlı içecekler ve diğer fermente ürünlere olan talep 2017 yılında %2,5 oranında artmıştır.

IDF verilerine göre 2017 yılında tereyağı ve peynir tüketiminin artış hızı dünyanın batı bölgelerinde azalmıştır. ABD’de tereyağı tüketimi yalnızca %0,5 oranında artarken, AB’de tüketim %1,7 oranında düşmüştür. Peynir tüketimi ise ABD’de aynı yıl %2,3 oranında artarken (son 3 yılın ortalama artış oranı %3,4’dür) AB ülkelerinde peynir tüketim %0,1 oranında düşmüştür. Asya kıtası özelinde değerlendirildiğinde ise Çin ve Güney Kore’de peynir tüketiminde artış kaydedilmiştir.

Dünya Kişi Başı Süt Tüketimi (Süt Eşdeğeri Olarak) – 2017

Kişi başına tüketilen süt miktarına (süt eşdeğeri olarak) ilişkin olarak IFCN tarafından yapılan çalışmaya göre ise Avustralya, Norveç, İsveç, Fransa, Almanya gibi ülkelerde kişi başı süt tüketimi 300 kg süt eşdeğerinin üzerindedir, ülkemizin de dâhil olduğu pek çok Avrupa ülkesi ile ABD’de süt tüketimi 200 kg/kişi süt eşdeğerinin üzerindedir.

Yıllara Göre Kişi Başı İçme Sütü Tüketimi* Kg/Kişi/Yıl

Ülke / Yıl	2015	2016	2017	2018
Belarus	112,2	110,7	112,4	111,09
Ukrayna	120,5	117,9	113	110,3
Yeni Zelanda	107,7	106,6	105,6	105,2
Avustralya	113,4	105,7	103,4	100,9
Kanada	81,3	80,3	78,7	76,3
ABD	73,0	72,0	70,0	68,0
AB-28	66,4	65,8	65,6	64,9
Rusya	66,0	62,2	59,4	57,6
Hindistan	45,6	47,3	48,7	49,3
Brezilya	46,4	46,2	47,7	46,2
Arjantin	48	38,9	37,9	39,4
Meksika	33,2	32,8	32,3	32,0
Japonya	30,7	31,2	31,2	31,2
Güney Kore	30,2	29,5	30,6	30,7
Tayvan	16,3	16,8	17,2	17,7
Çin	9,4	8,9	9,0	8,9

*Her ülkenin kişi başı tüketimi, toplam tüketimin (Kaynak FAS-USDA) nüfusa (Kaynak FAO-Eurostat) bölünmesiyle elde edilmiştir.
Kaynak: clal.it

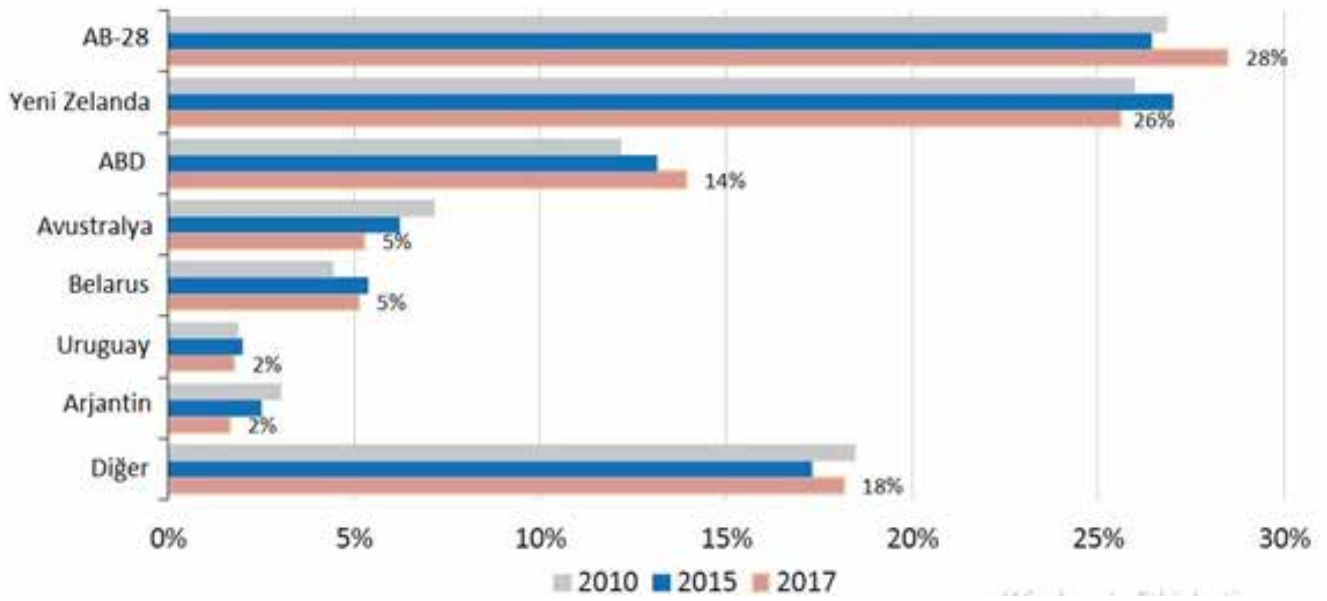
SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ TİCARETİ

Dünya süt ve süt ürünleri ticaretinde Çin, 2017 yılında da dünyanın en büyük ithalatçısı konumunda yer alırken Rusya, önceki yıllarda olduğu gibi halen Latin Amerika haricinde çoğu bölgeye ticaret kapılarını kapalı tutmaktadır.

2017 yılında dünya genelindeki süt ürünleri ticareti ele alındığında yıl içerisinde yağsız süttozu ticareti %10,3 oranında ve peynir ticareti %4,1 oranında artarken, yarım yağlı süttozu ticareti ile tereyağı ve butteroil ticareti sırasıyla %3,4 ve %13,9 oranında düşmüştür.

Dünyada temel ithalatçı konumunda yer alan ülkelerde ortaya çıkan tüketim alışkanlıklarına bağlı olarak ülkelerin ithalata konu olan ürünleri de değişiklik arz etmektedir. Çin, 2017 yılında yağlı süttozu ithalatını azaltırken; UHT süt, mozzarella ve krem peynir ithalatını artırmış ve ülkenin ana tedarikçilerinden olan Yeni Zelanda da ihracat odağını bu ürünlere çevirmiştir.

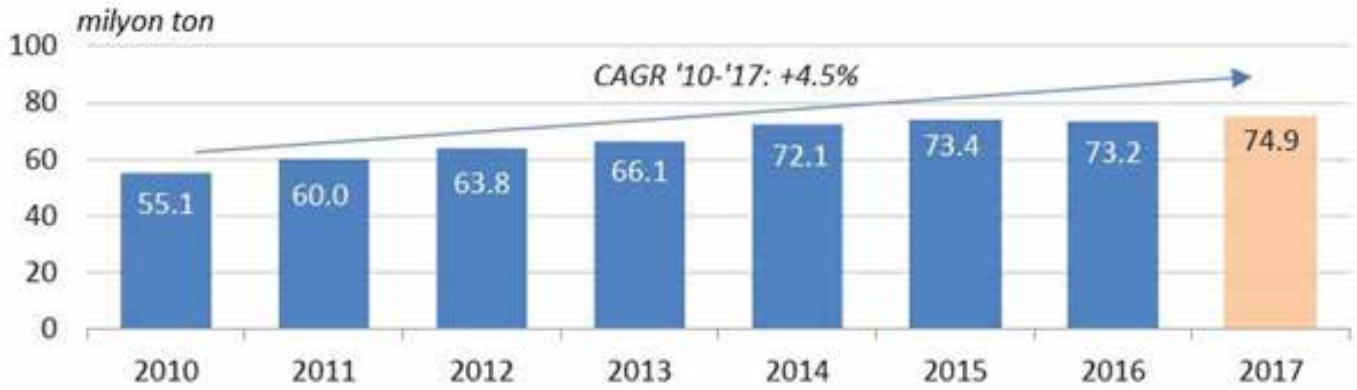
2010-2017 Yılları Temel İhracatçı Ülkelerin Pazar Payları* (Süt Eşdeğeri Olarak)

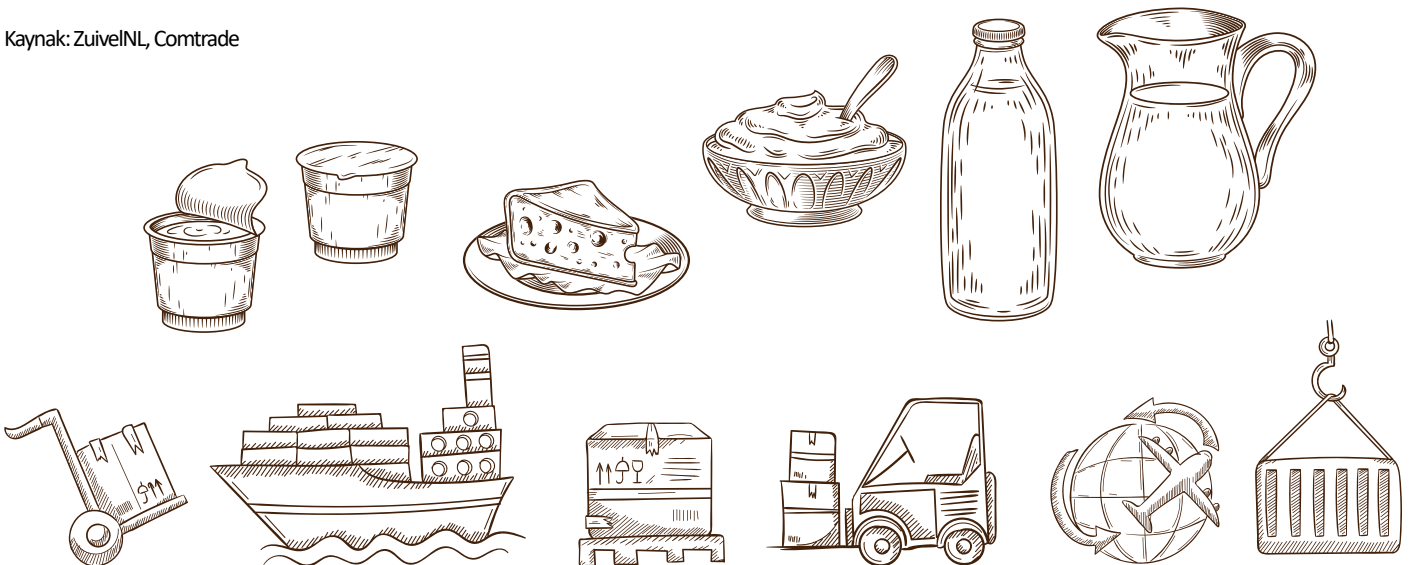
Kaynak: ZuivelNL, Comtrade

*Dünya toplam ticareti 2010 yılı 55,1 milyon ton; 2015 yılı 73,4 milyon ton, 2017 yılı 74,9 milyon ton olarak alınmıştır.

2010-2017 Yılları Süt ve Süt Ürünleri Ticareti

Kaynak: ZuivelNL, Comtrade

Ürünlere Göre Ticaret

Ürünlerin Dünya Toplam Süt Ürünleri Dış Ticaretindeki Payları - 2017

ÜRÜN	TOPLAM TİCARETTEKİ PAYI
Kuru Hammaddeler	%36,1
Yağlı Süttozu	%12,4
Yağsız Süttozu	%10,3
Diğer (PST, Laktoz, Kazein vb.)	%13,4
Peynir	%32,2
Yarı Sert Peynirler (Edam, Emmander vb)	%19,5
Taze Peynirler (Mozarella vb.)	%8,0
Diğer (yumuşak peynirler, rende peynirler, mavi damarlı peynirler vb.)	%4,7
Tereyağı	%15,3
Tereyağı	%11,0
Diğer (sadeyağ vb.)	%4,3
Taze Ürünler	%13,4
Yağlı Süt	%6,7
Krema	%4,4
Diğer (yağsız/yarım yağlı süt, buttermilk, yoğurt vb.)	%2,8
Koyulaştırılmış Süt	%2,6

Kaynak: IFCN

Dünya Süt ve Süt Ürünleri Ticaret Hacmi

X 1.000 Ton	2014-2016 Ortalaması	2017	2018*	'17-'18 Değişim
YAĞLI SÜT TOZU				
Dünya	2.541	2.424	2.508	%3,4
Yeni Zelanda	1.383	1.346	1.399	%4,0
Avrupa Birliği**	390	393	397	%1,0
Uruguay	94	109	109	%0,5
Arjantin	131	71	80	%12,4
YAĞSIZ SÜT TOZU				
Dünya	2.183	2.383	2.472	%3,8
Avrupa Birliği**	637	779	818	%5,0
ABD	569	608	658	%8,2
Yeni Zelanda	413	403	395	-%1,9
Avustralya	176	158	160	%1,7
TEREYAĞI				
Dünya	965	855	875	%2,3
Yeni Zelanda	504	436	441	%1,1
Avrupa Birliği**	178	172	180	%5,0
Belarus	80	79	81	%2,8
ABD	43	34	35	%1,1
Ukrayna	12	30	31	%1,8
PEYNİR				
Dünya	2.415	2.538	2.584	%1,8
Avrupa Birliği**	747	830	863	%4,0
ABD	326	343	360	%5,0
Yeni Zelanda	320	343	353	%2,7
Belarus	183	189	188	-%0,4
Avustralya	163	172	179	%4,4
Mısır	114	105	106	%0,5

* Tahmin

Kaynak: FAO

** AB iç ticareti hariç

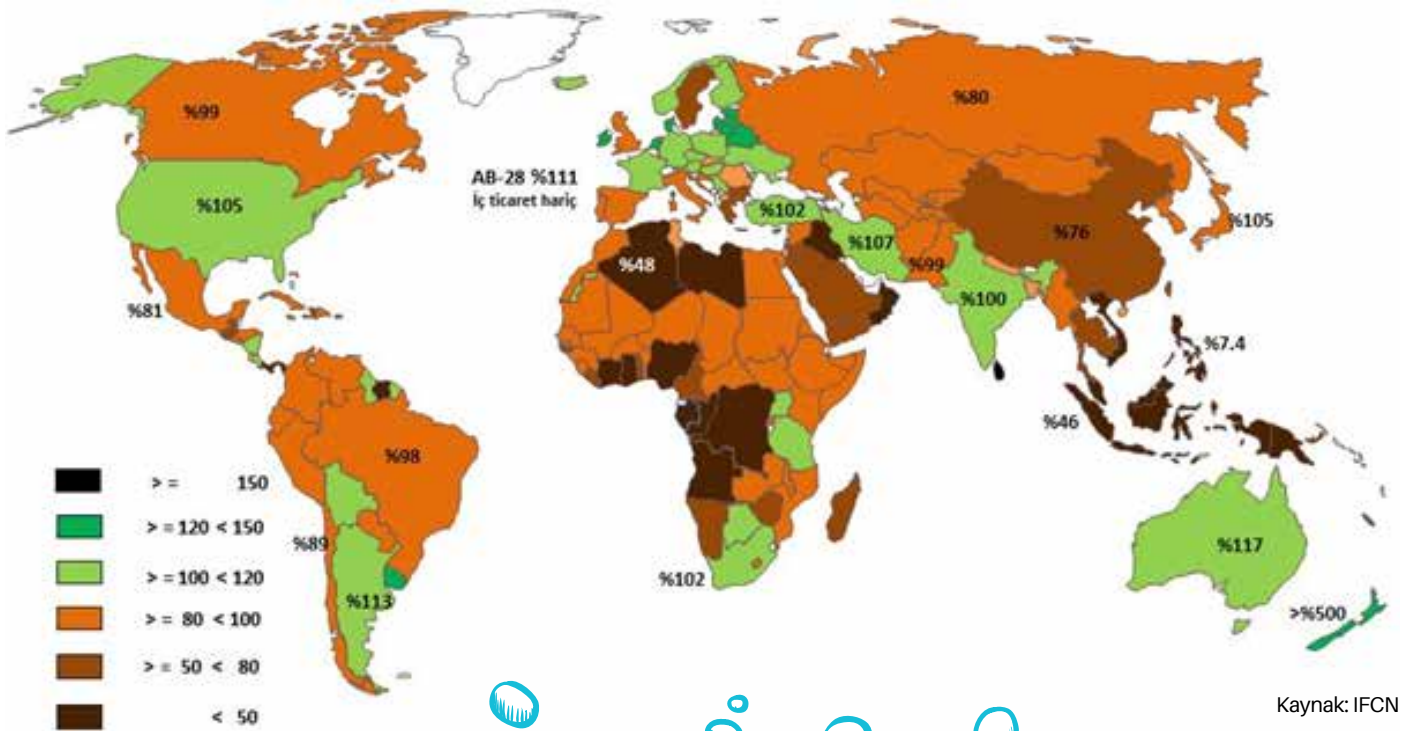
Ülkelerin Kendi Kendine Yetebilirlikleri

Bir ülkenin kendi kendine yetebilirliği, o ülkenin mevzu bahis olan ürünlerde net ihracatçı ya da net ithalatçı olmasının belirlenmesinde temel faktördür. Eğer bir ülke yereldeki tüketicilerinin, başka bir deyişle kendi nüfusunun tüketeceğinden fazla miktarda süt üretiyor ise, arz fazlası oluşan sütü ihracat yolu ile yurtdışı edecektir. Tek başına 2017 yılı değerlendirildiğinde dünya genelinde en fazla üretim fazlası süte sahip olan, diğer bir ifadeyle en büyük ihracatçı konumunda yer alan ülkeler 16,7 milyon ECM fazla süt üretimi olan AB-28 ve 24,1 milyon ton ECM süt üretimine sahip Okyanusya'dır. Hollanda (7,5 milyon ton ECM üretim fazlası süt) ile İrlanda (4,21 milyon ton ECM üretim fazlası süt), AB-28 ülkeleri arasında en fazla ticaret fazlası veren ülkelerdir. Avrupa Birliği ülkelerinin süt ve süt ürünleri ihracatı (AB iç ticareti hariç) 2014 yılından bu yana artış gösterirken, 2017 yılındaki ihracat artışı bir önceki yıla kıyasla %5,9 olarak hesaplanmıştır.

Okyanusya'daki yüksek süt üretim miktarı, 2017 yılında yerel ihtiyacından 22,9 milyon ton fazla süt üretimi gerçekleştiren Yeni Zelanda'daki üretimden kaynaklanmaktadır. Okyanusya genelindeki toplam üretimin %95,1'i Yeni Zelanda'da gerçekleşmektedir.

Öte yandan dünyanın en büyük ihracatçı ülkelerinden olan ABD, 2017 yılında yapmış olduğu 7,7 milyon ton ECM (bir önceki yıla göre +%7) eşdeğerindeki ihracat ile uluslararası ticaretteki payını artırmıştır.

Süt Üretiminde Ülkelerin Kendi Kendilerine Yetebilirlikleri

Çin Süt ve Süt Ürünleri İthalatı

	MİKTAR (Ton)			DEĞER ('000 USD)			FİYAT (ABD \$ / Kg)	
	2017	2018	Değişim	2017	2018	Değişim	2018	Değişim
Bebek Maması	302.627	333.117	+10,1%	4.072.941	4.888.510	+20,0%	14,68	+9,0%
Yağlı Süttozu	470.096	521.001	+10,8%	1.561.320	1.819.357	+16,5%	3,49	+5,1%
Süt ve Krema	667.556	673.294	+0,9%	879.352	912.599	+3,8%	1,36	+2,9%
- Süt	528.922	544.475	+2,9%	433.157	478.970	+10,6%	0,88	+7,4%
- Krema	138.635	128.818	-7,1%	446.195	433.629	-2,8%	3,37	+4,6%
Tereyağı	91.566	113.330	+23,8%	500.158	696.912	+39,3%	6,15	+12,6%
Peynir Altı Suyu Tozu	529.629	557.235	+5,2%	666.351	633.320	-5,0%	1,14	-9,7%
Yağsız Süttozu	247.304	280.435	+13,4%	600.433	609.119	+1,4%	2,17	-10,5%
Peynir	108.035	108.278	+0,2%	497.725	513.191	+3,1%	4,74	+2,9%
Kazeinat	13.975	17.847	+27,7%	112.035	135.207	+20,7%	7,58	-5,5%
Farmasötik Laktoz	75.788	99.608	+31,4%	73.261	75.225	+2,7%	0,76	-21,9%
Yoğurt ve buttermilk	34.156	30.817	-9,8%	66.878	60.717	-9,2%	1,97	+0,6%
Koyulaştırılmış Süt	25.648	27.503	+7,2%	46.348	48.655	+5,0%	1,77	-2,1%
Yenilebilir Laktoz	12.082	17.628	+45,9%	20.221	23.352	+15,5%	1,32	-20,8%
TOPLAM İTHALAT	2.578.462	2.780.096	+7,8%	9.097.023	10.416.167	+14,5%		

Kaynak: clalit

Çin Yağlı Süttozu Pazarındaki Başlıca Aktörler

Ton	Pay - 2018	2016	2017	2018	'17-'18 Değişim
TOPLAM		419.749	470.096	521.001	+10,8%
Yeni Zelanda	88%	392.146	433.223	460.375	+6,3%
Avustralya	4%	10.930	13.696	19.378	+41,5%
AB-28	3%	10.411	15.511	16.745	+8,0%
Uruguay	2%	3.300	200	8.651	+4.225,3%
Belarus	2%	0	660	8.108	+1.128,4%
ABD	1%	1.532	6.197	6.883	+11,1%
Şili	0%	241	0	300	%
Arjantin	0%	202	0	200	%
Ukrayna	0%	0	0	100	%
Tayvan	0%	477	48	79	+65,0%

Kaynak: clalit

Çin Yağsız Süttozu Pazarındaki Başlıca Aktörler

Ton	Pay - 2018	2016	2017	2018	'17-'18 Değişim
TOPLAM		184.469	247.304	280.435	+13,4%
Yeni Zelanda	45%	111.416	116.599	127.398	+9,3%
AB-28	30%	42.098	69.977	84.137	+20,2%
Avustralya	12%	15.766	32.272	33.387	+3,5%
ABD	8%	14.664	27.607	21.312	-22,8%
Belarus	3%	0	35	8.003	+22.764,7%
İsviçre	1%	100	0	2.750	%
Ukrayna	1%	0	100	1.850	+1.750,1%
Arjantin	0%	101	554	1.008	+81,8%
Uruguay	0%	0	0	475	%
Singapur	0%	304	153	101	-34,2%

Kaynak: clalit

Çin Peynir Pazarındaki Başlıca Aktörler

Ton	Pay - 2018	2016	2017	2018	'17-'18 Değişim
TOPLAM		97.179	108.035	108.278	+0,2%
Yeni Zelanda	51%	51.116	54.887	54.975	+0,2%
Avustralya	18%	19.968	21.107	19.696	-6,7%
AB-28	17%	14.080	15.945	17.936	+12,5%
ABD	11%	8.956	12.905	12.018	-6,9%
Uruguay	1%	1.600	875	1.475	+68,6%
İsviçre	1%	72	279	726	+160,1%
Arjantin	0%	763	842	516	-38,7%
Şili	0%	338	746	445	-40,4%
Singapur	0%	88	176	218	+23,8%
Tayvan	0%	147	196	176	-9,9%

Kaynak: clalit

Çin PST Pazarındaki Başlıca Aktörler

Ton	Pay - 2018	2016	2017	2018	'17-'18 Değişim
TOPLAM		497.221	529.629	557.235	+5,2%
ABD	47%	283.885	290.499	261.938	-9,8%
AB-28	38%	165.803	186.733	212.691	+13,9%
Belarus	5%	800	5.250	25.218	+380,4%
Arjantin	4%	24.838	15.092	22.977	+52,2%
Ukrayna	3%	3.700	13.600	16.376	+20,4%
Avustralya	1%	7.406	7.162	5.267	-26,5%
Şili	1%	3.675	3.900	4.825	+23,7%
Yeni Zelanda	1%	3.107	3.297	3.678	+11,5%
Uruguay	1%	3.850	3.475	3.300	-5,0%
Singapur	0%	48	14	280	+1.931,3%

Kaynak: clalit

Rusya Süt ve Süt Ürünleri İthalatı

ÜRÜN (x 1.000 Ton)	2014	2015	2016	2017	2018
Peynir	321	209	223	226	267
Çiğ ve Paketli Süt	274	233	228	299	235
Yoğurt Ve Buttermilk	81	92	96	130	117
Yağsız Süttozu	95	116	136	126	91
Tereyağı ve Diğer Süt Yağları	151	97	106	100	89
Koyulaştırılmış Süt	62	64	51	68	50
Bebek Maması	50	41	44	42	43
Yağlı Süttozu	37	37	49	49	
Diğer	42	40	41	46	44

Dünya genelinde süt ve süt ürünleri konusunda en büyük ithalatçı ülkeler Rusya ve Çin’dir. Rusya tarafından 2015 yılında uygulanan ambargo ile ülkeye yapılan ihracat %25 oranında düşmüş ancak takip eden yılda toplam ihracat %12,6 artmıştır. Ancak 2017 yılında Rusya’nın toplam ithalatı %3,1 oranında azalmıştır. Çin ise 2014

yılında ulaşmış olduğu zirve olan 9 milyon ton ECM eşdeğerindeki süt ürünleri ithalatını, 2015 yılında %26,6 oranında azalmıştır. 2016 yılında Çin’in toplam süt ve süt ürünleri ithalatı bir önceki yıla göre %17,5 oranında artarken, 2017 yılındaki %16,1 oranındaki artış ile tekrar 9 milyon ton ECM seviyesini yakalamıştır.

FİYATLAR

ÇİĞ SÜT ÜRETİM MALİYETİ

Küresel anlamda çiğ süt fiyatlarını değerlendirmeden önce, çiğ sütün üretiminde girdi maliyetlerini etkileyen temel faktörleri ele almak gerekmektedir. IFCN tarafından her yıl düzeni olarak yapılan çalışmalar sonucunda çiğ süt üretim maliyetini etkileyen girdilerin toplam maliyet içerisindeki payları ele alınmaktadır.

Yem Maliyeti

Süt üretiminde en yüksek maliyet unsuru olan yem, dünyada farklı ülkelerde %35 ile %90 arasında değişen bir maliyet payına sahiptir. IFCN tarafından yapılan yem maliyet analizine;

- Satın alınan yem maliyeti (kaba ve kesif yemler),
- Üreticinin kendi yetiştirdiği yem maliyeti (gübre, tohum, pestisit, sulama),
- Yem hammaddesi yetiştirmede arazi maliyeti
- İşçilik, gübreleme, makine, yakıt, sermaye gibi yem ile bağlantılı olan diğer maliyetler

gibi unsurları içeren maliyet analizine göre, yemin toplam süt üretim maliyetindeki payını 3 farklı grupta ele alınmaktadır.

Yüksek Yem Maliyet Payı (> %70): Orta Doğu Ülkelerinin birçoğu ve Çin gibi ülkelerde olduğu gibi ekseriyetle yemin satın alınması esasıyla işletmelerin idame edildiği ülkeler bu gruba dâhil olmaktadır. İşçilik maliyetlerinin toplam süt üretimindeki payının yüksek olduğu ülkeler de bu grupta yer almaktadır (Güney Avrupa ülkeleri, Meksika, Afrika, Pakistan ve Endonezya).

Orta Dereceli Yem Maliyet Payı (%50-70): Avrupa’da, ABD’de, Latin Amerika’da ve Okyanusya’da yer alan çiftliklerin büyük bir kısmı bu kategoride yer almaktadır. Yem açısından Orta Dereceli Maliyet payına sahip üreticiler genellikle kullandıkları yemlerin küçük bir kısmını satın alırken, işletmeye giren yem miktarının büyük bir kısmını üretici düşük maliyetle kendisi üretmektedir.

Düşük Dereceli Yem Maliyet Payı (%40-50): Bu kategoride yer alan üreticiler Avrupa özelinde daha çok Batı Avrupa’da yer alan ve yüksek girdi maliyetlerine sahip üreticilerdir. İrlanda ile Afrika’da Kamerun ve Nijerya’da olduğu gibi bazı üreticiler bu gruba dahil olurken söz konusu bölgelerde mera hayvancılığı yaygındır.

İşçilik Maliyeti

İşçiliğin süt üretim maliyetinde payı dünya genelinde %4 ile %89 arasında değişiklik göstermekle beraber süt üretiminde ortalama %21 maliyet payına sahiptir. Ancak, toplam üretim maliyeti içerisindeki işçiliğin payını etkileyen en önemli unsurlar işletmenin bir aile işletmesi olması ya da ücretli olarak işçi çalıştırmasıdır.

Yüksek İşçilik Maliyeti (> 18 \$/100 kg ECM): İsviçre, Norveç, Finlandiya, Japonya'da yer alan işletmeler ile Nijerya, Kenya, Bangladeş ve Endonezya'daki küçük ölçekli işletmeler bu gruba dahildir.

Orta Ölçekli İşçilik Maliyeti (6-18 \$/100 kg ECM): Avrupa'da yer alan işletmelerin birçoğu, Afrika, Kuzey Amerika ve Çin bu kategoride yer almaktadır.

Düşük Ölçekli İşçilik Maliyeti (< 6 \$/100 kg ECM): Yeni Zelanda, Mısır, Hindistan ve Uganda gibi çiftlik çalışan maaşlarının düşük olduğu ülkeler ve ABD'deki bazı büyük kapasiteli işletmeler bu gruba dahildir.

İşletmelerde çalışana ödenen ücretler ise 3 grup altında toplanabilir.

Yüksek (> 12 USD/saat): Batı Avrupa Ülkeleri, İsrail, Kuzey Amerika, Japonya, Avustralya ve Yeni Zelanda

Orta (2-6 USD/saat): Orta ve Doğu Avrupa Ülkelerinin birçoğu, Çin, Güney Afrika, Güney Amerika'da yer alan işletmelerin birçoğu

Düşük (< 2 USD/saat): Ukrayna, Belarus, Ermenistan ve diğer Afrika ülkeleri, Meksika, Peru, Güney ve Güney Batı Asya ülkelerinin hemen hemen tamamı.

Arazi Maliyeti

Süt üretiminde arazi maliyeti dünya genelinde 0 ila 12,0 \$/100 kg ECM arasında değişiklik göstermekle beraber farklı bölgelerde süt üretiminde %21'e varan maliyet payına sahiptir. Arazi maliyetlerindeki farklılık ülkeler bazında kiralama maliyetlerindeki ve arazi verimliliğindeki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Arazi maliyetlerinin toplam süt üretimindeki payı 3 grupta ele alınabilir;

Yüksek Oranlı Arazi Maliyet Payı (> 4 \$/100 kg ECM): İsviçre, Hollanda, Yeni Zelanda gibi ülkeler bu gruba dâhilken; özellikle kendi yemini ağırlıklı olarak kendisi üreten çiftlikler bu grupta yer almaktadır.

Orta Oranlı Arazi Maliyet Payı (2-6 \$/10 kg ECM): Batı Avrupa'da yer alan pek çok işletme ile Latin Amerika ve Afrika'da yer alan işletmeler bu gruba dahildir.

Düşük Oranlı Arazi Maliyet Payı (0-2 \$/100 kg ECM): İsrail, Cezayir, Türkiye, İran, İspanya, ABD-Kaliforniya, Kanada ve Çin gibi mera hayvancılığının yaygın olmadığı ülkeler ile Ukrayna, Rusya, Zimbabve ve Güney Afrika gibi arazi fiyatlarının düşük olduğu ülkeler bu gruba dahildir.

Veterinerlik Maliyeti

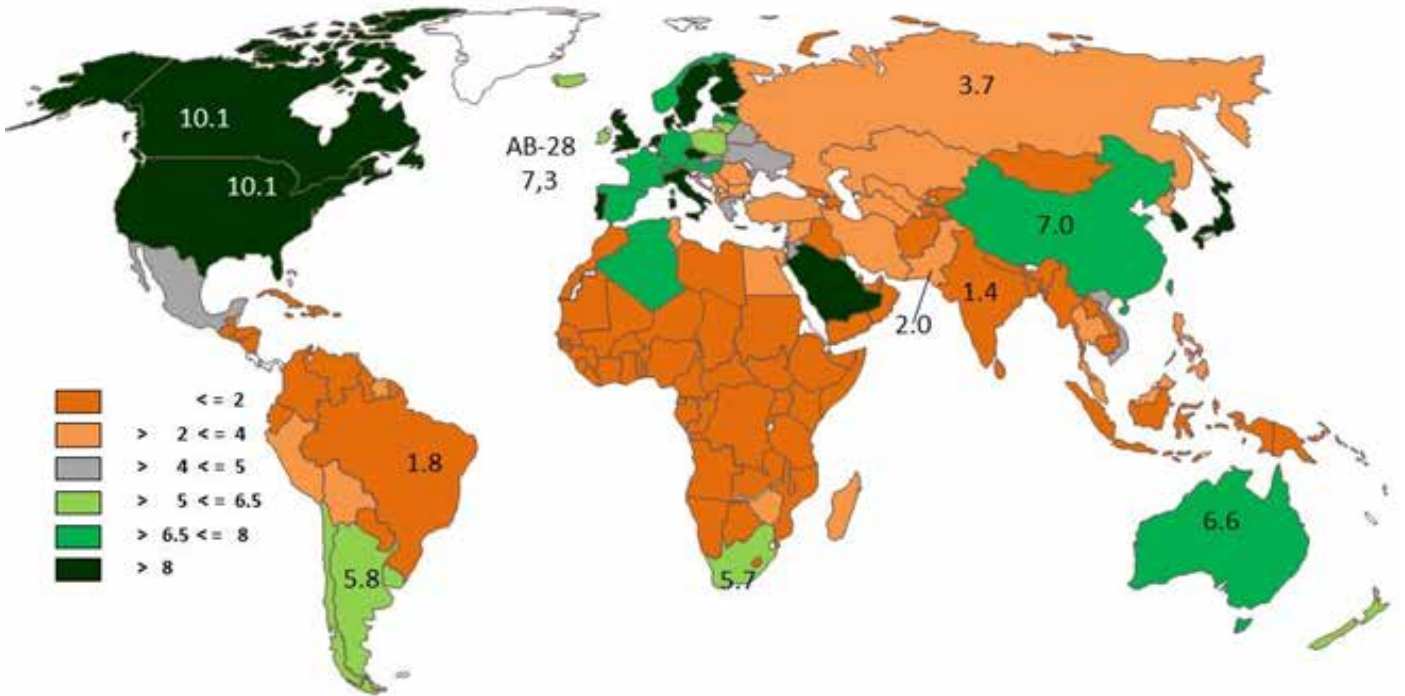
Dünya genelinde veterinerlik maliyeti 0,13-3,7 \$/100 kg ECM arasında değişiklik gösterirken, söz konusu maliyetler toplam çiğ süt maliyetinde %0,4 - %12,5 arasında maliyet payına sahiptir. Maliyet paylarındaki fark bölge, iklim, çiftlik yönetimi ve süt verimi gibi faktörlerdeki değişikliklerden kaynaklanmaktadır.

Yüksek Ölçekli Veterinerlik Maliyeti (> 2 \$/100 kg ECM): Veterinerlik maliyetinin toplam çiğ süt üretim maliyeti içerisindeki en yüksek paya sahip olan ülkeler İsviçre, Almanya, Uganda, Kanada ve Japonya'dır.

Orta Ölçekli Veterinerlik Maliyeti (1-2 \$/100 kg ECM): Batı Avrupa'daki birçok işletme, ABD, Afrika ve Latin Amerika'da yer alan çoğu işletme, Yeni Zelanda, Brezilya, Hindistan, Bangladeş ve Çin'deki bazı işletmeler bu gruba dahildir.

Düşük Ölçekli Veterinerlik Maliyeti (0-1 \$/100 kg ECM): İskandinav Ülkeleri, Doğu Avrupa ve Orta Doğu ülkeleri, İran, Kenya, Pakistan, Endonezya, Hindistan'da faaliyet gösteren aile işletmeleri ve Avustralya veterinerlik maliyetinin toplam üretim maliyetindeki en düşük paya sahip olduğu ülkelerdir.

Dünya Ortalama Süt Verimi – 2017 (Ton/Baş/Yıl)

ÇİĞ SÜT FİYATLARI

Dünya ortalama çiğ süt fiyatları 2017 yılında bir önceki yıla göre %30 oranında artışla (7,5 USD/100kg) 35,5 USD/100 kg ECM olarak hesaplanmıştır. Çiğ süt fiyatlarında ortaya çıkan artışın temel nedenlerini ise arz ve talepte meydana gelen artış ile başta süt yağı olmak üzere sektörde emtia niteliğine sahip olan ürünlerin fiyatlarındaki artış oluşturmuştur.

Avrupa Birliği: AB üyesi ülkelerde 2017 yılı çiğ süt fiyatları genel itibariyle bir önceki yıla göre yükselmiştir. En fazla artış Letonya (39,9 USD/100 kg ECM (+%46)) ve Almanya’da (40,5 USD/100 kg ECM(+%38)) gerçekleşmiştir.

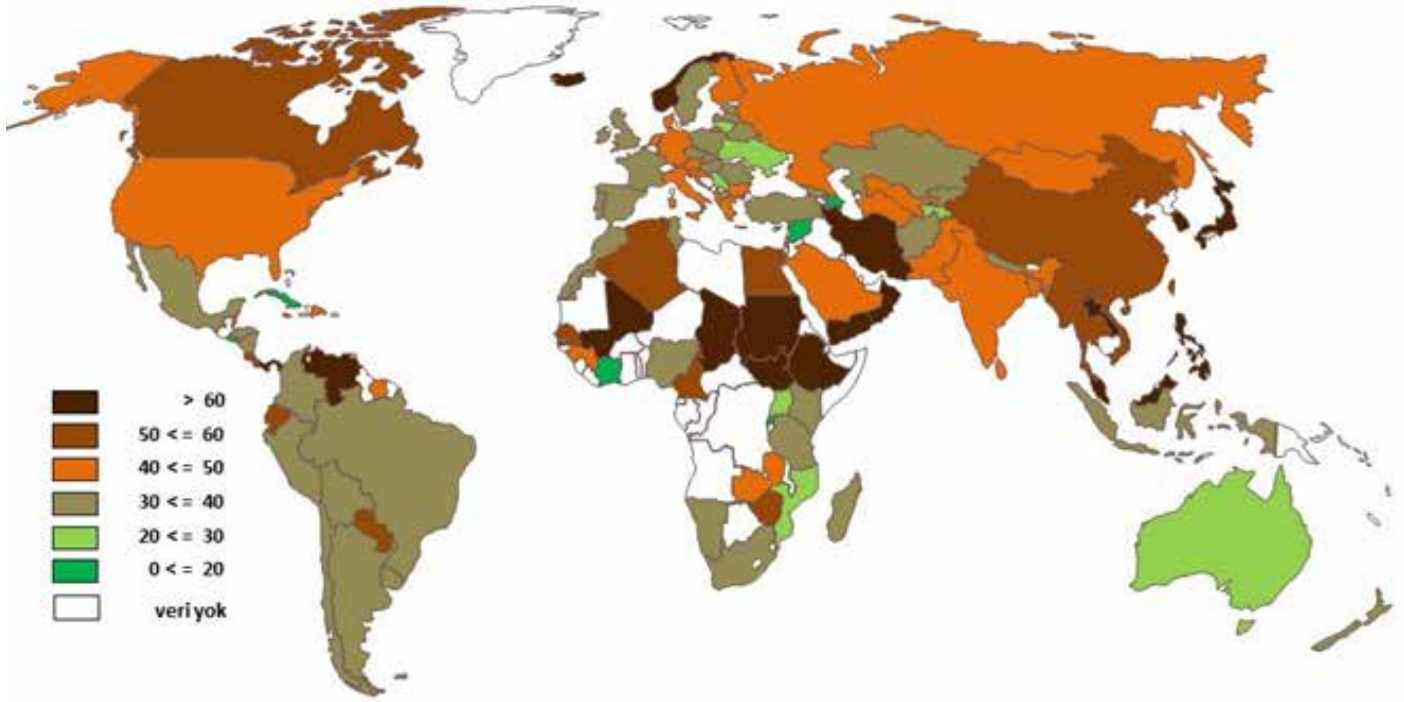
Orta Doğu ve Afrika: Ortadoğu coğrafyasında yer alan ülkeler ele alındığında, Afganistan hariç olmak üzere (33,8 USD/100 kg ECM), bölgedeki tüm ülkelerde oluşan çiğ süt fiyatları dünya ortalamasının üzerindedir. Afrika ülkelerindeki en yüksek artış %45 ile Namibia’da gerçekleşirken; Mısır (+%31) ve Nijerya (+%23) çiğ süt fiyatlarında ortaya çıkan artış ağırlıklı olarak yerel para birimlerinin ABD doları karşındaki değer kaybından kaynaklanmaktadır.

Kuzey ve Latin Amerika: ABD’de 2017 yılı içerisindeki çiğ süt fiyatları bir önceki yıla göre %7 oranında artmıştır. Aynı yıl Arjantin’de fiyatlar bir önceki yıla kıyasla %29 oranında artarken; Arjantin, Bolivya, Şili, Kolombiya, Peru, Uruguay, Meksika ve Nikaragua’da 2017 yılı ortalama çiğ süt fiyatları dünya ortalama çiğ süt fiyatlarının üzerinde seyretmiştir.

Asya: Çin’de 2017 yılı ortalama çiğ süt fiyatı bir önceki yıla göre %1,5 oranında artarak 57,8 USD/100 kg ECM olarak hesaplanırken, Hindistan’da çiğ süt fiyatları bir önceki yıla göre %8,6 oranında artmıştır.

Okyanusya: Yeni Zelanda’da çiğ süt fiyatları 2017 yılında bir önceki yıla kıyasla %25 oranında artarak 33,5 USD/100 kg ECM olarak hesaplanırken, söz konusu seviye dünya ortalama çiğ süt fiyatlarının 2,00 USD altındadır. Avustralya’da ise fiyatlar bir önceki yıla göre %2 oranında artarak 29,9 USD/100 kg ECM olarak hesaplanmıştır.

Dünya Çiğ Süt Fiyatları (USD/100 Kg)

Kaynak: IFCN

YEM FİYATLARI

IFCN tarafından yapılan ve 105 ülkenin dahil edildiği bir analize göre; dünya ortalama yem fiyatları 2017 yılında bir önceki yıla %1,7 oranında düşerek 21,3 USD/100 kg olarak hesaplanmıştır. Dünyada farklı ülkelerde oluşan yem fiyatlarının karşılaştırılması, söz konusu ülkelerde üretilen yem içeriğindeki protein ve enerji farklılıklarından dolayı oldukça güçtür. Bu yüzden IFCN tarafından yem fiyatlarının hesaplanmasında yalnızca soya küspesi ile mısır veya arpa hesaplamalara dahil edilmektedir. Hesaplamalara esas olan ürünlerin oranı ise %30 soya küspesi, %70 mısır veya arpadır.

Avrupa Birliği: Almanya'da yem fiyatları 2017 yılında bir önceki yıla kıyasla nispeten durağan bir seyir izleyerek 22,0 USD/100 kg olarak hesaplanırken, bu fiyatlar ile ortaya çıkan çiğ süt-yem paritesi 1,84'dir. Öte yandan aynı yıl Polonya'da yem fiyatları bir önceki yıla göre %0,6 oranında düşerek 22,8 USD/100 kg hesaplanmıştır.

Orta Doğu ve Afrika: Ürdün'de yem fiyatları 2017 yılı ortalaması 30,5 USD/100 kg ECM iken Güney Afrika'da yıl içerisinde ortaya çıkan olumlu hava koşulları sayesinde yem fiyatları %25,3 oranında düşmüştür.

AB-28 ÇİĞ SÜT FİYATLARI (€/100 KG)

	2015	2016	2017	2018
Ocak	31,87	29,69	33,44	35,56
Şubat	31,99	29,08	33,38	34,41
Mart	31,69	28,35	33,12	33,57
Nisan	31,45	27,36	33,17	32,66
Mayıs	30,73	26,22	32,97	32,09
Haziran	30,14	25,71	33,13	32,27
Temmuz	29,92	25,68	34,17	32,94
Ağustos	29,86	26,43	35,25	33,57
Eylül	30,10	27,82	36,83	34,83
Ekim	30,74	29,93	37,53	35,83
Kasım	30,94	31,84	37,80	36,07
Aralık	30,60	33,06	37,48	35,53
Ortalama	30,56	28,31	34,83	34,03
Değişim		-7,4%	+23,0%	-2,3%

KDV dahil değildir.

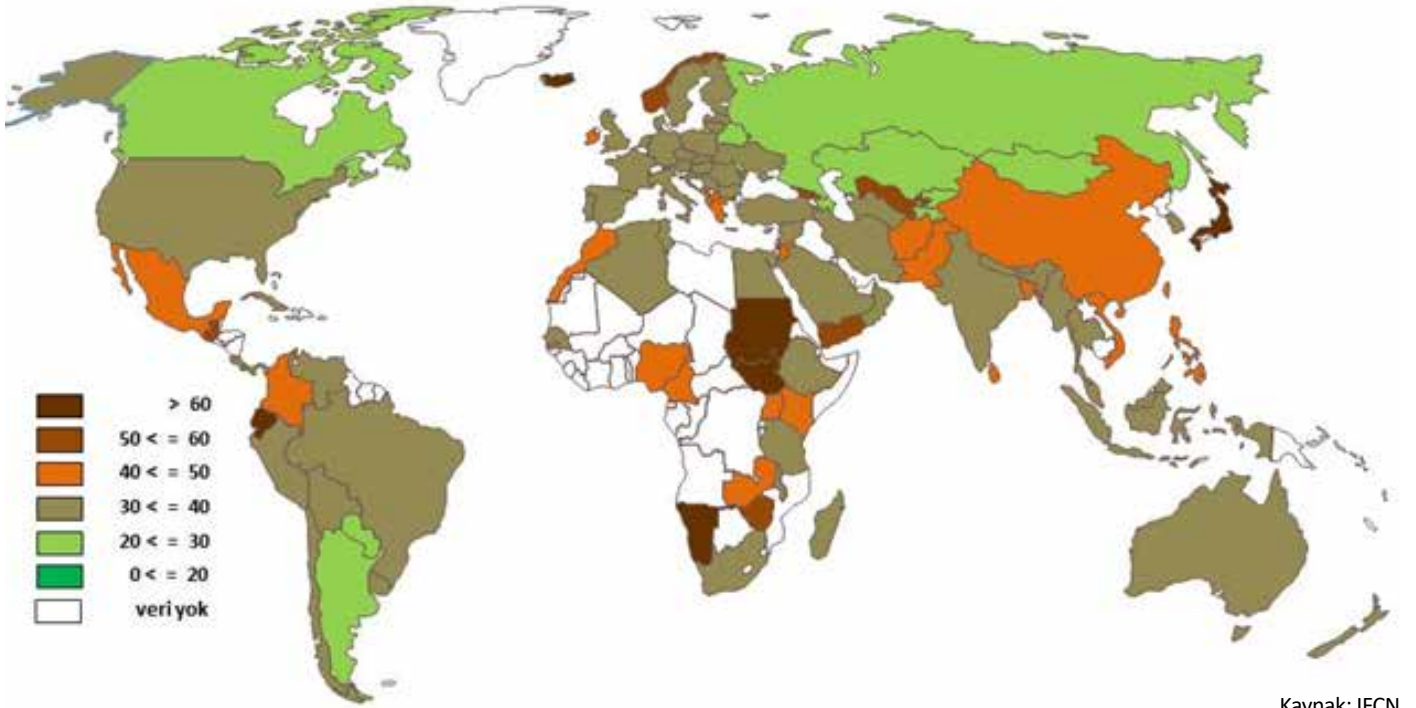
Kaynak: clal. İt

Kuzey ve Latin Amerika: Brezilya’da çiğ süt-yem paritesi uzun yıllar sonra 2017 yılında 1,1 seviyesine çıkarken, ABD’de çiğ süt-yem paritesi birkaç yıllık düşüşün ardından aynı yıl 2,0 olarak hesaplanmıştır.

Asya: Japonya’da çiğ süt fiyatları 2017 yılında %6,4 oranında artarak 52,5 USD/100 kg olarak hesaplanırken aynı yıl çiğ süt-yem paritesi 1,56’dır.

Okyanusya: Yeni Zelanda’da çiğ süt-yem paritesi 2017 yılında, 2005 yılından bu yana ki en yüksek seviyesi olan 1,62’ye ulaşmıştır.

Dünya Yem Fiyatları (USD/100 Kg)

Kaynak: IFCN

* Hesaplama %30 Soya, %70 Mısır fiyatları baz alınmıştır.

FARKLI ÜLKELERDE DEVLET DESTEKLERİ

Dünya genelinde devletler tarafından; üreticilere yapılan doğrudan ödemeler (AB örneğinde olduğu gibi), arazi kullanımına göre ödeme, üretilen litre başına süt primi, sağılan inek başına ödemeler, mazot desteği, sosyal yardımlar ve bölgesel kalkınma programları kapsamındaki ödemeler gibi diğer formlarda devlet destekleri uygulanmaktadır.

IFCN tarafından yapılan bir çalışmada sektöre yönelik devlet yardımları, birleştirilmiş ve ayrıştırılmış devlet yardımları olarak iki aşamada ele alınmıştır. AB, Sırbistan, Rusya, Mısır, ABD, Japonya ve Çin’in bazı bölgelerinde uygulanmakta olan ayrıştırılmış devlet yardımları, doğrudan üretimle ilgili olmayıp, kullanılan arazi giderlerine ilişkin üreticilere yapılan

doğrudan ödemeleri kapsarken; birleştirilmiş devlet yardımları doğrudan süt üretimi faaliyetlerine ilişkin ödemeleri kapsamaktadır.

Avrupa Birliği Ülkelerinde Devlet Destekleri, 2017

AB ülkelerinde faaliyet gösteren üreticiler; birleştirilmiş devlet destekleri, ayrıştırılmış devlet destekleri ve sürdürülebilir süt hayvancılığının temini için özel devlet destekleri olmak üzere 3 temel destekten faydalanmaktadır.

Ayrıştırılmış devlet desteklerine örnek olarak; üreticinin yem hammaddesi üretimi gibi amaçlarla kullanmış olduğu ekili arazi için almış oldukları destekler gösterilebilir.

Sürdürülebilir süt hayvancılığına yönelik olarak verilen devlet destekleri kapsamında üreticiler, sürdürülebilir arazi yönetimi ve hayvan refahı gibi programlara katılarak destekleme kapsamına girebilmektedir. Bu programlar çerçevesinde üretici, çevresel faktörleri gözetenek arazi kullanımından ya da hayvan refahını artırmasından dolayı özel devlet destekleri alabilmektedir. Üreticiler söz konusu desteklemelerden faydalanabilmeleri için AB yasal düzenlemelerine ve "çapraz uyum" adı verilen kurallara riayet etmek durumundadırlar.

Farklı Ülkelerde Devlet Desteği Örnekleri

Avrupa Birliği üyesi ülkelerde; organik süt hayvancılığı desteği (Avusturya, Danimarka, Almanya, Finlaniya, İtalya), üretimden çekilme desteği (Avusturya), az tercih edilen bölgelerde yapılan süt hayvancılığı desteği (Avusturya, Almanya, İspanya, Lüksemburg, Fransa, Polonya, Hollanda), mera hayvancılığı desteği (İtalya, Almanya), doğa koruma desteği (Lüksemburg, Polonya, Almanya, Hollanda) gibi farklı türde devlet destekleri uygulanmaktadır.

Almanya: Almanya'da 2009 yılından bu yana üretim kapsamında mazota litre başına destekleme ödemesi yapılırken, destekleme ödemesinin miktarı 2015 yılından bu yana 0,21 Euro Cent olarak uygulanmaktadır.

Sırbistan: Üreticilere, sığırlarda gen gelişimi için hayvan başına destekleme ödemesi yapılmaktadır. Belirli bir kalite değerinin üzerinde üretilen ve sanayiye aktarılan süte litre başına destekleme ödemesinin yapıldığı Sırbistan'da üreticiler söz konusu desteklemeden faydalanmaları için 3 ay içerisinde sütün üretildiği bölgeye göre 1.500 ila 3.000 litre arasında değişen miktarlarda çiğ sütü sanayiye vermeleri gerekmektedir. Bunun yanında üreticilere mazot ve gübre desteği sağlanırken, işletme başına 20 hektara kadar ayrıştırılmış arazi desteği ödemesi yapılmaktadır.

Belarus: Ülkede üreticilere tohum, mazot, ekipman ve gübre desteği sağlanırken söz konusu destekler sanayiye aktarılan çiğ sütün fiyatına ilave olarak üreticilere 1-3 USD/100 kg aralığında ilave gelir sağlamaktadır.

ABD: 2014 yılından bu yana uygulanan destekleme programı kapsamında Kâr Koruma Programına (MPP) dahil olmaları durumunda süt üreticileri çiğ süt fiyatlarındaki ani düşüşler ya da yem fiyatlarındaki yükselişlerden korunmaktadır. Hayata geçirilen bu yeni program kapsamında üreticilere 8 USD/100 pound (45 kg) seviyesine kadar destekleme ödemesi yapılmaktadır. Üreticinin kârı (ulusal çiğ süt fiyatları ile maliyet farkı) 4 USD seviyesinin altına düşmesi durumunda ABD Tarım Departmanı, süt fiyatlarının yükselmesini teminen ihracat şartıyla piyasadan süt ürünleri satın almaktadır. Bunun yanında, ABD'nin Idaho eyaletinde yer alan ortalama büyüklükteki işletmeler, yem fiyatlarındaki yükselişten etkilenmemeleri adına kuraklık desteği ödemesinden yararlanmaktadırlar.

Cezayir: Üreticilere, üretilen çiğ süt litresi başına 14 DZD (0,15 USD) destekleme ödemesi yapılırken, sürünün brusella ve tüberkülozdan ari olması durumunda ilave 2 DZD ödenmektedir. Süt toplama faaliyetleri litre başına 5 DZD (0,08 USD) düzeyinde desteklenirken, süt sanayicilerine ise 4-6 DZD/Litre (0,05-0,08 USD) arasında değişen bedellerde destekleme ödemesi yapılmaktadır. Bunun yanında ülkede faaliyet gösteren üreticilere gübre, sulama ve süt tankı ya da süt taşıma aracı alımlarında olduğu gibi ekipman desteği sağlanmaktadır.

UZUN VADELİ TAHMİNLER

Bugün küresel süt ve süt ürünleri pazarı 7 milyardan fazla kişinin talebini karşılarken, sektör hem üretim hem de işleme anlamında yaklaşık 1 milyardan fazla kişiye de gelir sağlamaktadır. Dünyada 7 milyar olan tüketici sayısı önümüzdeki yıllarda hiç şüphesiz daha fazla olacaktır. Bununla beraber, önümüzdeki dönemde ortaya çıkacak ekonomik ve politik gelişmeler neticesinde, dünya süt ve süt ürünleri sektörü daha büyük ve karmaşık sorunlarla karşılaşacaktır. Bu sebeple, IDF, IFCN, FAO gibi kuruluşlar uzun vadede ortaya çıkacak gelişmelerle ve yapısal değişikliklerle ortaya çıkması muhtemel sorulara cevap vermeyi amaçlamaktadır.

IFCN, üyelerinden aldığı veriler ve 198 ülkedeki toplam süt üretim verilerinden oluşturduğu bir hesaplama ile her yıl takip eden 10 yılı kapsayan uzun dönemli tahminlerde bulunmaktadır. Sektörde en tutarlı uzun dönemli tahminlere sahip kuruluş olarak kabul edilen IFCN, yayınladığı 10 yıllık tahminleri ile sektörün tüm taraflarının stratejik planlamalarına esas teşkil etmekte ve resmi kuruluşların uzun vadeli tarımsal politikalarında rehber niteliği taşımaktadır.

IFCN Uzun Dönemli Tahminleri – 2030

- 2030 yılına kadar dünyada süte olan arz ve talep yıllık %2,3 oranında (23 milyon ton ECM) artacağı beklenmektedir.
- Süt arzındaki artış sağılan inek sayısındaki artıştan değil, ağırlıklı olarak hayvan başına verimdeki artış sayesinde olacaktır.
- Bugün dünya üzerinde faal halde bulunan toplam süt işletmelerinin 13,3 milyon adedinin kapanacağı ve 3,1 olan ortalama işletme büyüklüğünün 2030 yılına gelindiğinde 4,2 başa çıkacağı öngörülmektedir.
- Yeni Zelanda, ABD ve AB-28 gibi ana ihracatçı ülkeler, ülke başına ilave 30,1 milyon ton arz fazlası süt üretecekleri tahmin edilmektedir.
- AB-28’in 2030 yılı itibariyle üreteceği arz fazlası sütün (34,9 milyon ton), Yeni Zelanda’nın aynı yıl üreteceği arz fazlası sütten (26,3 milyon ton) daha fazla olacağı beklenmektedir.

IFCN Uzun Dönemli Tahminleri – 2030

		Yıllar			Değişim (2017-2030)	
	Değer	2007	2017	2030	Net	%
Süt Üretimi	Mil. Ton (ECM)	696	864	1.168	304	%35
Dünya Ticareti*	Mil. Ton (ECM)**	36	55	95	40	%73
Sağılan Hayvan	Milyon Baş	332	372	417	45	%12
Ortalama Süt Verimi	Ton/baş/yıl	2,0	2,2	2,7	0,5	%23
İşletme Sayısı	Milyon	119	118	104	-14,0	%-12
Ortalama İşletme Büyüklüğü	Baş/İşletme	2,8	3,1	4,0	0,9	%29
Nüfus	Milyar	6,6	7,5	8,7	1,2	%16
Kişi Başı Tüketim***	Kg / kişi / yıl	104	116	135	19	%16

* AB-28 iç Ticareti Hariç

** Energy Corrected Milk (%4 yağ, %3,3 protein standardı)

*** Süt Eşdeğeri

Kaynak: IFCN

2014	2015	2016	2017	2018
23.566	23.593	23.524	23.312	22.937
115.330	148.283	171.973	255.733	221.140
111	52	38	198	87
159.869	162.824	163.432	165.250	
	+1,8%	+0,4%	+1,1%	
148.471	152.333	153.171	156.067	157.418
	+2,6%	+0,6%	+1,9%	+0,9%
3,35%	3,36%	3,38%	3,40%	3,39%
4,01%	4,03%	4,09%	4,06%	4,05%
37,26	30,84	28,43	34,86	34,11
	-17,2%	-7,8%	+22,6%	-2,1%
2014	2015	2016	2017	2018
411	416	432*	447*	
12.423	12.499	12.378*	12.243*	12.027*
84.075	86.089	85.805*	85.508*	84.454*
199	199	203	216	
1.342	1.503	1.541	1.665	
1.750	1.870	1.991	2.030	
2014	2015	2016	2017	2018*
31.134	30.555	30.213	30.279	29.478
2.668	2.800	2.777	2.814	2.772
72	65	96	99	
7.851	7.945	8.104	8.112	8.128
2.007	2.102	2.154	2.153	2.160
9.464	9.865	10.079	10.150	
8.921	9.130	9.204	9.460	9.488
1.089	1.086	926	939	882
760	744	789	810	789
87	81	84	89	
1.328	1.390	1.424	1.393	1.394
1.618	1.618	1.664	1.244	
95	119	102	121	
2.326	2.475	2.333	2.270	

2014	2015	2016	2017	2018
721	719	799	829	832
648	695	579	781	822
448	603	737	752	727
569	605	633	648	693
403	425	474	541	588
390	401	382	393	334
302	356	283	320	276
163	161	166	190	229
159	163	169	186	192
132	124	153	183	179
148	178	207	171	158
202	200	257	166	146
2014	2015	2016	2017	2018
94	95	84	89	64
77	61	71	60	59
19	18	19	17	15
50	24	21	15	20
7,9	0,6	1,2	10	4,1
5,2	4,0	5,7	7,3	8,4
6,6	5,4	5,8	5,6	6,1
6,1	7,3	5,2	5,2	6,2
7,2	14	19	13	9,0
2014	2015	2016	2017	2018
8.884	9.087	9.093	9.295	9.390
2.162	2.150	2.181	2.207	2.240
887	978	803	984	1.125
331	313	344	368	391
2014	2015	2016	2017	2018
18	18	18	18	18
4,3	4,2	4,3	4,3	4,4
1,7	1,9	1,6	1,9	2,2
0,7	0,6	0,7	0,7	0,8
2014	2015	2016	2017	2018
0,55%	-0,01%	0,25%	1,71%	1,89%
507.011	508.520	510.182	511.373	512.379

AB-28 ÜLKELERİNİN EN ÖNEMLİ PEYNİR PAZARLARI

	Ton	2014	2015	2016	2017	2018	'17-'18 Değişim
1	ABD	120.098	140.068	142.218	140.684	133.539	-5,08%
2	Japonya	46.336	68.553	78.997	94.786	106.656	+12,52%
3	İsviçre	53.727	54.771	56.822	60.229	61.645	+2,35%
4	Güney Kore	21.933	35.077	43.118	45.160	37.436	-17,10%
5	Suudi Arabistan	31.107	38.509	44.806	40.283	34.636	-14,02%
6	Avustralya	18.309	20.403	23.545	25.675	25.805	+0,51%
7	Lübnan	14.049	17.535	19.320	20.707	22.340	+7,89%
8	Cezayir	22.157	26.568	27.242	23.612	22.216	-5,91%
9	Kanada	14.803	14.738	15.269	15.459	20.205	+30,71%
10	BAE	15.009	16.393	18.224	18.506	18.318	-1,01%

Kaynak: clalit

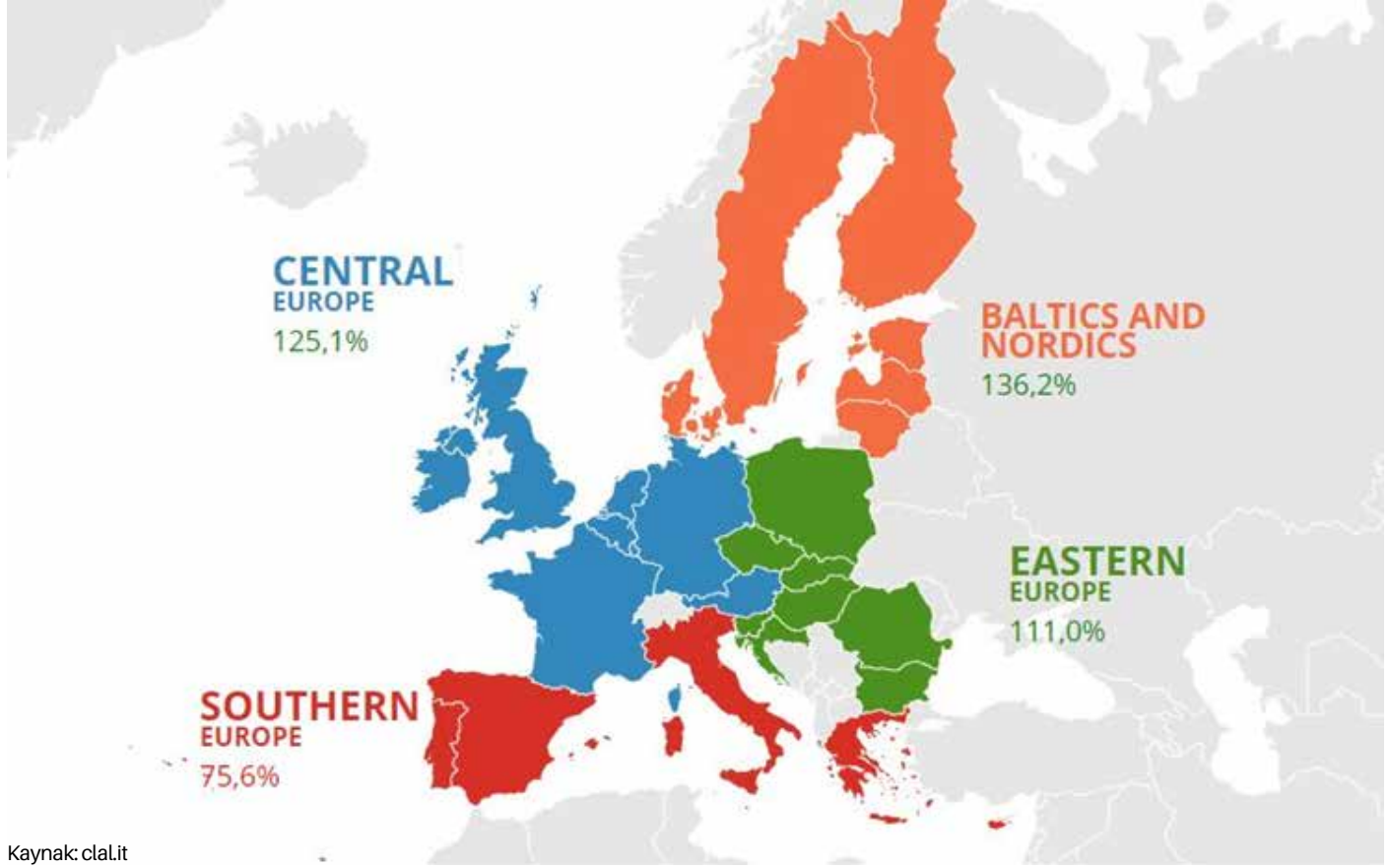
AB-28 ÜLKELERİNİN EN ÖNEMLİ YAĞSIZ SÜTTOZU PAZARLARI (TON)

	Ton	2014	2015	2016	2017	2018	'17-'18 Değişim
1	Cezayir	145.251	109.670	91.516	132.738	143.264	+7,93%
2	Çin	62.578	54.291	51.114	71.066	91.932	+29,36%
3	Endonezya	45.824	46.406	47.504	58.827	56.711	-3,60%
4	Mısır	47.693	58.159	44.966	41.624	51.300	+23,25%
5	Malezya	24.354	23.755	11.640	26.941	39.898	+48,09%
6	Filipinler	16.947	30.297	31.353	44.675	37.648	-15,73%
7	Vietnam	16.098	24.961	21.852	34.834	37.166	+6,70%
8	Nijerya	34.119	23.011	22.972	24.632	29.609	+20,21%
9	Singapur	15.402	16.752	11.822	20.905	29.159	+39,49%
10	Bangladeş	8.007	16.310	16.311	20.020	25.803	+28,89%

Kaynak: clalit

AVRUPA BİRLİĞİ SÜT ÜRETİMİNDE KENDİ KENDİNE YETEBİLİRLİK ORANI*: %114,1

Kaynak: clal.it

2018	ORTA AVRUPA 125,5%	DOĞRU AVRUPA 111,3%	GÜNEY AVRUPA 75,4%	BALTİK/NORDİK ÜLKELERİ 137,0%
Sanayiye Aktarılan Çiğ Süt (Ton)	101.734.760	20.114.390	21.944.107	13.624.370
% AB-28 içindeki payı	64,63%	12,78%	13,94%	8,65%
İthalat (Ton Süt Eşdeğeri)*	8.596.378	4.074.030	12.544.419	2.396.479
İhracat (Ton Süt Eşdeğeri)*	29.004.550	6.069.967	5.477.206	6.018.920
% Sanayiye aktarılan çiğ süt içindeki payı	28,51%	30,18%	24,96%	44,18%
Yerel Tüketim (Ton Süt Eşdeğeri)**	81.326.588	18.118.453	29.011.320	10.001.929

Kaynak: clal.it

*Süt eşdeğeri olarak hesaplanan ithalat ve ihracat verilerine içme sütü, yoğurt, koyulaştırılmış süt, peynir ve yağlı/yağsız süttozu dahil edilmiştir, AB iç ticari hariç tutulmuştur.

**Stok miktarları dahil olarak süt eşdeğeri olarak hesaplanan yerel tüketim verisi: sanayiye aktarılan çiğ süt miktarı + süt eşdeğeri olarak ithalat - süt eşdeğeri olarak ihracat

Kaynaklar: Sanayiye aktarılan çiğ süt: Eurostat; İthalat/İhracat: GTIS

AB-28 SÜT İŞLETME SAYILARI

	2005	2007	2010	2013	'10-'13 Arası Değişim	'05-'13 Arası Değişim
DOĞU AVRUPA	2.070.260	1.882.360	1.209.780	1.016.890	-15,94%	-50,88%
ORTA AVRUPA	358.610	331.400	294.120	281.420	-4.32%	-21.52%
GÜNEY AVRUPA	129.470	122.030	98.160	77.280	-21.27%	-40.31%
BALTİK VE NORDİK ÜLKELERİ	263.020	199.810	140.370	109.100	-22.28%	-58.52%
TOPLAM	2.821.360	2.535.600	1.742.430	1.484.690	-14.79%	-47.38%

Kaynak: Eurostat

ECM

ECM (Energy Corrected Milk): IFCN tarafından geliştirilen modelde; dünyanın farklı ülke ve bölgelerinde farklı yağ ve protein içeriği ile üretilen tüm sütler, sağlıklı karşılaştırma yapabilmeyi temin etmek adına belirli bir hesaplama ile içerikleri eşitlenmektedir. Yapılan hesaplama ile üretilen tüm süt miktarı %4,0 yağ ve %3,3 protein içeriğine göre düzeltilmekte ve ülkeler özelinde üretim, tüketim, ticaret, fiyat gibi veriler yeniden hesaplanmaktadır. Belirli bir ülkede üretilen toplam çiğ süt miktarına ilişkin reel yağ ve protein içeriği, IFCN tarafından baz alınan değerlerin (%4,0 yağ ve %3,3 protein) altında ise IFCN tarafından yayınlanan toplam süt üretim miktarı yerel istatistiklerde açıklanan miktardan düşük, IFCN baz değerinin üzerinde ise yüksek hesaplanmaktadır.

Formül

$$ECM = (\text{süt üretimi} \times (0,383 \times \% \text{ yağ} + 0,242 \times \% \text{ protein} + 0,7832)) / 3,1138$$

ECM hesaplama modeli, fiyat anlamında da karşılaştırılabilir veriler elde etmek adına farklı ülkelerde oluşan çiğ süt fiyatlarının standardize edilmesinde de kullanılmaktadır.

Formül

$$ECM = (\text{çiğ süt fiyatı} \times (0,383 \times \% \text{ yağ} + 0,242 \times \% \text{ protein} + 0,7832)) / 3,1138$$

Bu modelde; belirli bir ülkede ticarete konu olan çiğ sütün yağ ve protein içeriği IFCN baz değerlerinin (%4,0 yağ ve %3,3 protein) üzerinde ise IFCN tarafından değerleri düzeltilerek hesaplanan çiğ süt fiyatı yerelde oluşan fiyattan düşük, tersi durumda ise IFCN fiyatı yüksek olmaktadır.

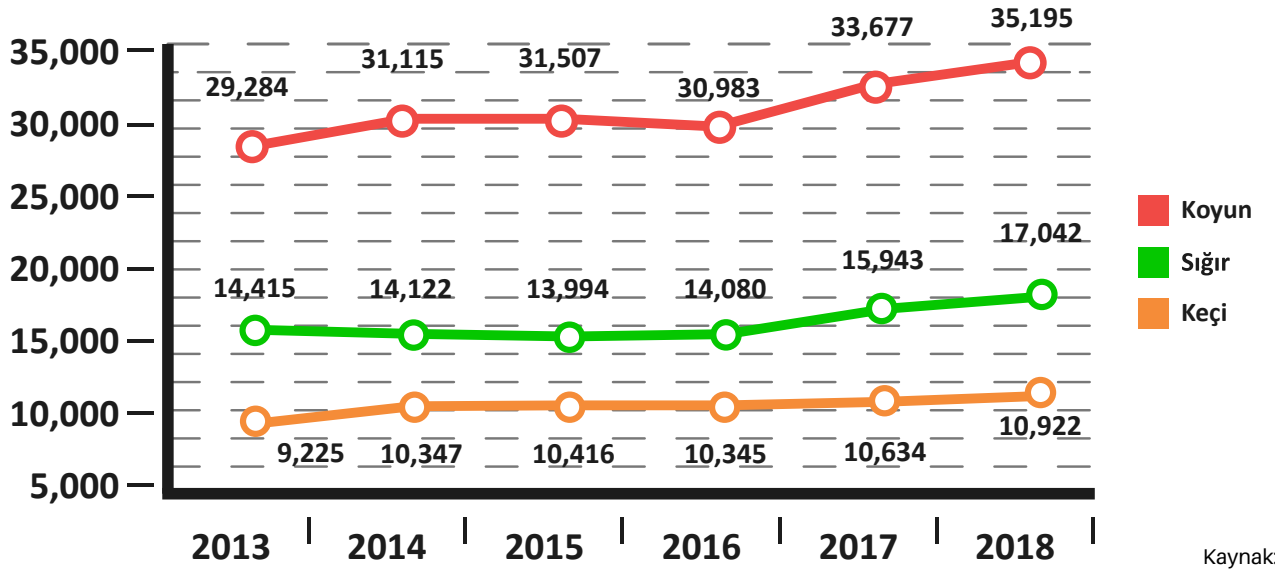

TÜRKİYE SÜT SEKTÖRÜ

BÜYÜKBAŞ VE KÜÇÜKBAŞ HAYVAN VARLIĞI

Günümüzde bireylerin beslenme konusunda daha bilinçli bir noktaya gelmesi, hayvansal protein kaynaklarının beslenme düzenindeki önemi hususunda farkındalığın artması ve hayvancılık faaliyetlerinin ekonomik anlamda cazip hale gelmesi, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de hayvancılığı önemli bir noktaya getirmiştir. Kırsal kalkınmayı destekleme programları ve hayvancılığa verilen destekler sayesinde hayvancılık faaliyetleri ticari anlamda değer kazanmıştır. Tarım ve hayvancılık; ulusal gelirin ve istihdamın artırılması, diğer sektörlerle hammadde sağlamasıyla ülke ekonomisine sağladığı katkı, istikrarlı kalkınmaya sağladığı katma değerle artış, kentsel göçü ve bunun ortaya çıkardığı sosyal problemleri azaltması gibi sosyal ve ekonomik birçok sorunun çözümüne katkı sağlamaktadır.

Türkiye’de Yıllar İtibariyle Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Sayıları (Bin Baş)

Ülkemizde hayvan varlığı her yıl düzenli bir artış göstermektedir. Geçtiğimiz son beş yıllık süreç içerisinde sığır varlığı %18,2 artarak 17 milyon başın üzerine, koyun varlığı %20 artarak 35,1 milyon başa ve keçi varlığı %18,4 oranında artarak 10,9 milyon başa yükselmiştir.

İrklara Göre Sığır Sayıları

Yıl	Kültür		Melez		Yerli		Toplam
	Baş	% Pay	Baş	% Pay	Baş	% Pay	
2000	1.806.000	16,78	4.738.000	44,36	4.217.000	38,35	10.761.000
2005	2.354.957	22,37	4.537.998	43,11	3.633.485	34,52	10.526.440
2009	3.723.583	34,70	4.406.041	41,10	2.594.334	24,20	10.723.958
2010	4.197.890	36,90	4.707.188	41,40	2.464.722	21,70	11.369.800
2011	4.836.547	39,05	5.120.621	41,34	2.429.169	19,61	12.386.337
2012	5.679.484	40,8	5.776.028	41,5	2.459.400	17,7	13.914.912
2013	5.954.333	41,3	6.112.437	42,4	2.348.487	16,3	14.415.257
2014	6.178.757	43,4	6.060.937	42,6	1.983.415	13,9	14.223.109
2015	6.385.343	45,6	5.733.803	41,0	1.874.925	13,4	13.994.071
2016	6.588.527	46,8	5.758.336	40,9	1.733.292	12,3	14.080.155
2017	7.804.588	49,0	6.536.073	41,0	1.602.925	10,1	15.943.586
2018	8.419.204	49,4	7.030.297	41,3	1.593.005	9,3	17.042.506

Kaynak: TÜİK

SAĞILAN HAYVAN VARLIĞI

Ülkemizde bakım ve beslenme koşullarının iyileştirilmesi, üreticilerin süt hayvancılığı konusunda bilinçlenmesi ve ihtisaslaşmasıyla, hayvan sayısındaki artış ile birlikte hayvan başına süt verim seviyesi yükselmiştir.

Sağılan toplam hayvan sayısı 2018 yılında bir önceki yıla göre 2 milyon başın üzerinde (%7,2) artarken; sağılan inek sayısı 6.337.907 baş, koyun sayısı 18.819.284 baş, keçi sayısı 5.327.166 baş ve manda sayısı 75.882 baş olarak hesaplanmıştır. Aynı yıl ülke genelinde 20 milyon tonun üzerinde inek sütü, 1,4 milyon ton koyun sütü ve 561 bin ton keçi sütü üretimi yapılmıştır.

Uzun ve orta vadede değerlendirildiğinde, süt verimliliğinde bütün türlerde gelişme olmakla birlikte en büyük gelişme inek sütünde görülmüştür. 1930 yılında 521 kg olan hayvan başına verim, 1990 yılında 1.351 kg'a, 2013 yılında 2.970 kg'a yükselmiştir. Sağılan inek başına verim son beş yıl içerisinde %6,4 oranında artarak 2018 yılında hayvan başına verim 3.161 kg/baş yıl olarak hesaplanmıştır.

Türkiye’de Hayvan Türlerine Göre Sağılan Hayvan Sayısı, Süt Üretimi ve Sağılan Hayvan Başına Ortalama Süt Verimi

Yıl	İnek			Koyun			Keçi		
	Sağılan Hayvan (Baş)	Süt Üretimi (Bin Ton)	Süt Verimi (Kg/Baş/ Yıl)	Sağılan Hayvan (Baş)	Süt Üretimi (Bin Ton)	Süt Verimi (Kg/Baş/ Yıl)	Sağılan Hayvan (Baş)	Süt Üretim (Bin Ton)	Süt Verimi (Kg/Baş/ Yıl)
2000	5.279.569	8.732	1.654	15.920.159	774	49	3.792.707	216	57
2010	4.384.130	12.418	2.847	10.583.608	816	77	2.582.539	272	106
2011	4.761.142	13.802	2.899	11.561.144	892	77	3.033.111	320	106
2012	5.431.400	15.977	2.942	13.068.428	1.007	77	3.502.272	369	105
2013	5.607.272	16.655	2.970	14.287.237	1.101	77	3.943.318	415	105
2014	5.609.240	16.998	3.030	14.524.264	1.113	77	4.400.168	463	105
2015	5.535.773	16.933	3.059	15.362.927	1.177	77	4.578.494	481	105
2016	5.431.714	16.786	3.090	15.149.414	1.160	77	4.555.105	479	105
2017	5.969.046	18.762	3.143	17.503.414	1.344	77	4.963.581	523	105
2018	6.337.907	20.036	3.161	18.819.284	1.446	77	5.327.166	561	105

Kaynak: TÜİK

Süt işletme sayıları değerlendirildiğinde ise, ülkemizde genel olarak küçük ölçekli aile işletmelerinin hâkim olduğu görülmektedir. Ülkemizin süt sığırları işletme sayısı diğer ülkelere kıyasla oldukça yüksektir. İşletmelerin sahip oldukları sığır sayısına göre kapasiteleri gruplandırıldığında, her ne kadar son beş yıl içerisinde büyük ölçekli işletmelerin sayısı artsa da, ülkemizde kurulu toplam süt sığırıcılığı işletmelerinin %71,5’i 10 başın altında kapasiteye sahiptir.

Ölçeklerine Göre Süt Sığırıcılığı İşletmesi Sayıları ve Payları, 2018

İşletme Ölçeği (Sığır Varlığı – Baş)	İşletme Sayısı	Pay (%)
1-5	573.952	51,69
6-9	219.914	19,80
10-19	187.188	16,86
20-49	103.071	9,28
50-99	20.294	1,83
100-199	4.574	0,41
200-500	1.134	0,10
500 +	294	0,03
TOPLAM	1.110.421	100,00

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı

SÜT ÜRETİMİ

Ülkemizde 2018 yılında bütün türlerden elde edilen toplam süt üretim miktarı bir önceki yıla göre %6,9 oranında artarak 22.120.716 ton olarak hesaplanmıştır. Türler gere süt üretim miktarları değ erlendirildiğinde; bütün türlerden elde edilen süt üretim miktarı farklı oranlarda artmıştır. Aynı yıl yaklaşık 22,1 milyon ton olan toplam üretimin 20 milyon tonunu (%90,6) inek sütü, 1,4 milyon tonunu (%6,5) koyun sütü, 561 bin tonunu (%2,5) keçi sütü ve 75 bin tonunu (%0,3) manda sütü oluşturmaktadır.

Yıllara ve Türlerine Göre Çiğ Süt Üretimi

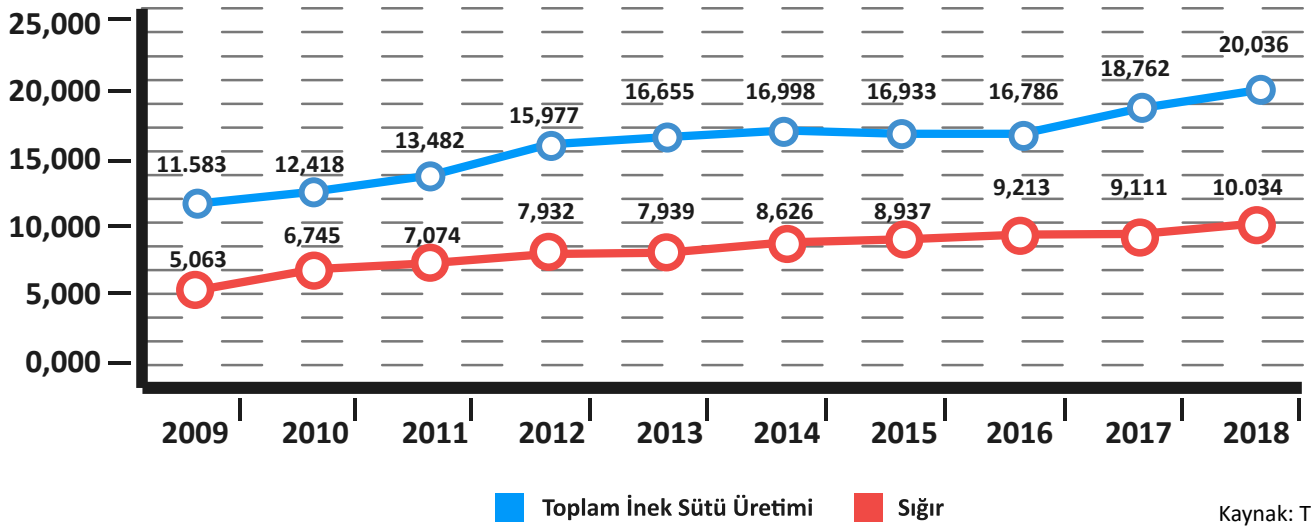
Yıl	Sığır		Manda		Koyun		Keçi		Toplam
	Ton	Pay (%)	Ton	Pay (%)	Ton	Pay (%)	Ton	Pay (%)	
2000	8.732.000	89,19	67.300	0,69	774.400	7,91	216.300	2,21	9.790.000
2009	11.583.313	92,35	32.443	0,26	734.219	5,85	192.210	1,53	12.542.186
2010	12.418.544	91,69	35.487	0,26	816.832	6,03	272.811	2,01	13.543.674
2011	13.802.428	91,7	40.372	0,3	892.822	5,9	320.588	2,1	15.056.211
2012	15.977.838	91,8	46.989	0,3	1.007.007	5,8	369.429	2,1	17.401.262
2013	16.655.009	91,4	51.947	0,3	1.101.013	6,0	415.743	2,3	18.223.712
2014	16.998.850	91,2	54.803	0,3	1.113.937	6,0	463.270	2,5	18.630.859
2015	16.933.520	90,8	62.761	0,3	1.177.228	6,3	481.174	2,6	18.654.682
2016	16.786.263	90,8	63.085	0,3	1.160.413	6,3	479.401	2,6	18.498.161
2017	18.762.319	90,6	69.401	0,3	1.344.779	6,5	523.395	2,5	20.699.894
2018	20.036.716	90,6	75.742	0,3	1.446.271	6,5	561.826	2,5	22.120.716

Kaynak: TÜİK

Ülkemizde yıllara göre bütün türlerden elde edilen toplam süt miktarının yanında TÜİK tarafından aylar bazında ticari süt işletmeleri tarafından toplanan süt miktarına ilişkin veriler yayınlanmaktadır. Bu verilere göre, 2018 yılında entegre süt işletmeleri tarafından toplanan inek sütü miktarı bir önceki yıla göre %10 oranında artarak 10.034.219 ton olarak hesaplanmıştır. Bu hususta ülkemiz süt sektörünün en önemli sorunlarından birini kayıt dışı süt üretimi oluşturmaktadır. 2012 yılında inek sütü üretimindeki kayıtlılık oranı %49,6 iken, 2018 yılında bu oran %50,0 olarak hesaplanmıştır. Süt işletmeleri tarafından toplanan koyun, keçi ve manda sütü miktarlarının toplam üretim miktarına oranı ise inek sütündeki orandan çok daha düşüktür.

Toplam İnek Sütü Üretimi ve Entegre Süt İşletmeleri Tarafından Toplanan İnek Sütü Miktarı (x 1.000 Ton)

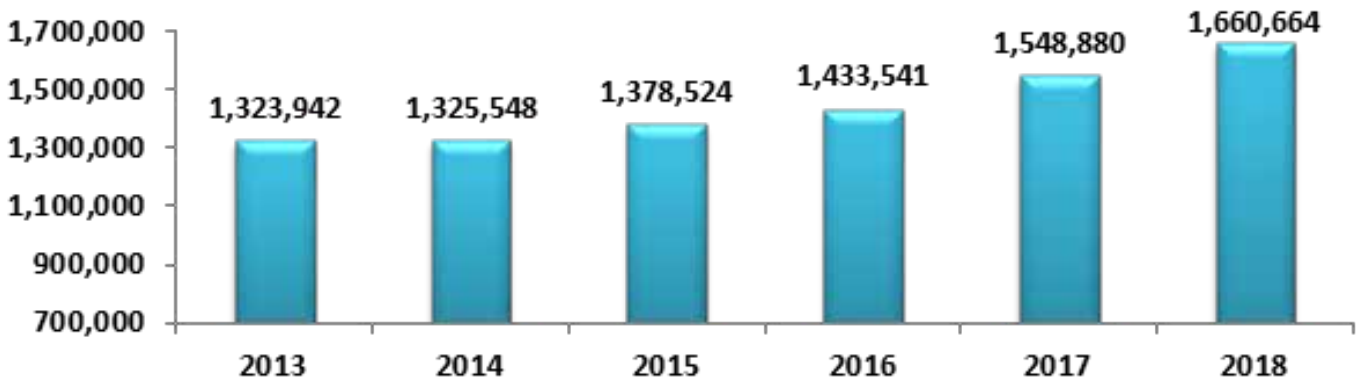

SÜT ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ

İçme Sütü Üretimi

Ülkemizde ticari süt işletmeleri tarafından toplanan inek sütünün büyük bir kısmı (%16,5) içme sütü olarak tüketime arz edilmektedir. TÜİK tarafından yayınlanan verilere göre ülkemizde içme sütü üretim miktarı son beş yıl içerisinde yaklaşık %25,4 oranında artmıştır. TÜİK tarafından aylar bazında ve yıllık olarak toplam içme sütü üretim miktarları yayınlanmaktadır. Bu konudaki istatistiklere konu olan süt miktarı, yalnızca sanayide ısıtılmış ambalajlı içme sütlerini kapsarken, TÜİK tarafından yayınlanan “Entegre Süt İşletmeleri Tarafından Toplanan Süt Miktarı” haricinde üretilen süt, söz konusu miktara dâhil edilmemektedir.

İçme Sütü Üretimi (Ton)

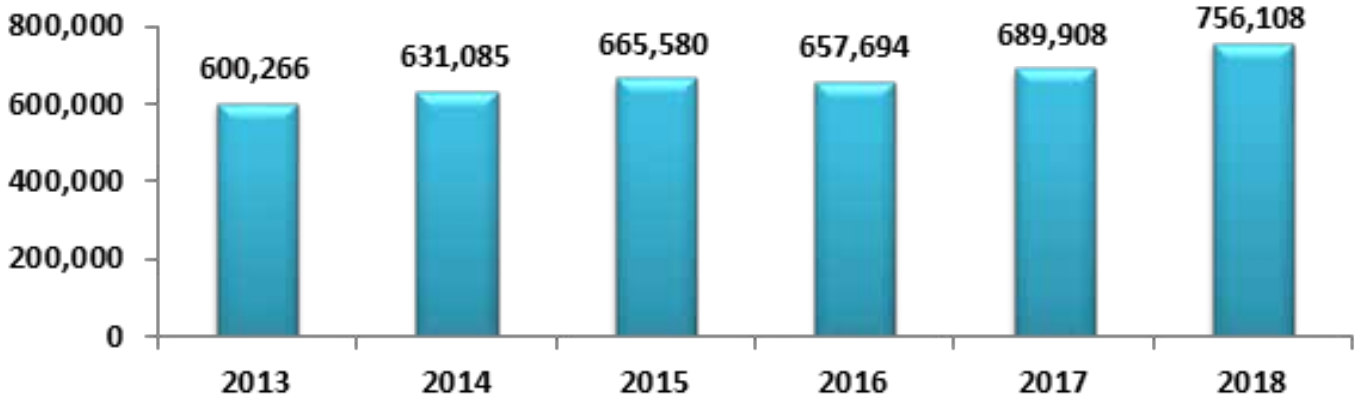

Sütün oda sıcaklığında saklanabilmesi amacıyla normal depolama şartlarında bozulmaya neden olacak tüm mikroorganizmaları ve sporları yok eden ve süte en az 135 o C’de 1 saniye süreyle ısıtılmış uygulandığı UHT (Ultra High Temperature) teknolojisi, ülkemizde en yaygın olarak üretilen içme sütü üretim tekniğidir. Üretilen toplam içme sütü miktarının yaklaşık %92’sini (1,5 milyon ton) UHT sütler oluştururken kalan miktar, 72 o C’de 15 saniye veya 63 o C’de 30 dakika süreyle süte ısıtılmış uygulandığı pastörize sütler ile sterilize sütler oluşturmaktadır.

Peynir Üretimi

Ülkemizin kahvaltı kültüründe önemli bir yere sahip olan peynir, üretimi modern süt işleme tesislerinde ve mandıra olarak tabir edilen işletmelerde gerçekleştirilen en temel süt ürünleri arasındandır. Yaklaşık 4000 yıl önce insanların hayvanları evcilleştirmesiyle sütünden faydalanılmaya başlanmış ve peynirin ilk olarak ortaya çıktığı tarih de M.Ö. 8000 ile M.Ö. 9000 arasında olduğu kabul edilmiştir. Çeşitli kaynaklara göre dünyada toplam 2 bin ile 4 bin arasında peynir çeşidi olduğu belirtilirken, Kafkas Üniversitesi tarafından yapılan bir araştırmaya göre Türkiye’de 193 çeşit peynir üretimi gerçekleştirilmektedir.

Peynir Üretimi (Ton)

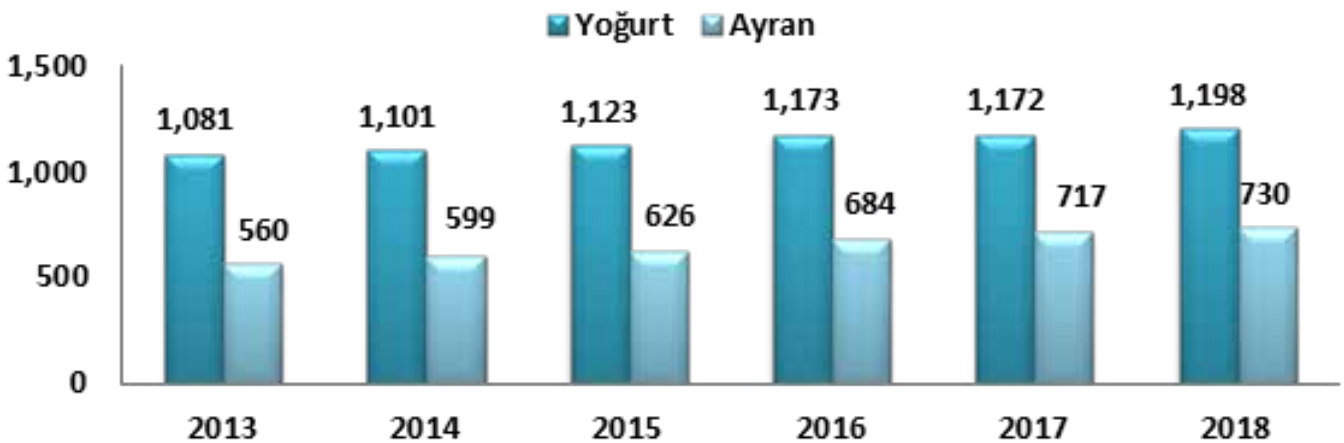
Kaynak: TÜİK

Büyük bir çoğunluğunu (%95,2) inek sütünden elde edilen peynirlerin oluşturduğu ülkemizin toplam peynir üretimi, 2018 yılında bir önceki yıla göre %9,5 oranında artarak 756 bin ton olarak hesaplanmıştır.

Yoğurt ve Ayrar Üretimi

Probiyotik bir ürün olan yoğurt; inek, koyun, keçi ve manda sütü veya karışımlarının pastörize edilmesi veya pastörize sütün, gerektiğinde süttozu ilavesiyle homojenize edilip veya edilmeden *Lactobacillus bulgaricus* ve *Streptococcus thermophilus* bakterilerinin laktik asit fermentasyonu ile meydana gelen fermente bir süt ürünüdür. Ülkemizde tüketiminin yaygın olmasından dolayı, sanayiye aktarılan inek sütünün, içme sütünden sonra en çok işlendiği ürün olan yoğurt ve ayrarın üretim miktarları her yıl artış göstermektedir. Yoğurt üretimi 2018 yılında %2,2 oranında artarak 1,19 milyon ton olmuştur. Özellikle yaz aylarında üretiminde artış görülen ayrar ise 2018 yılındaki toplam üretim miktarı bir önceki yıla göre %1,8 artarak 730 bin ton olmuştur.

Ayrar ve Yoğurt Üretim Miktarı

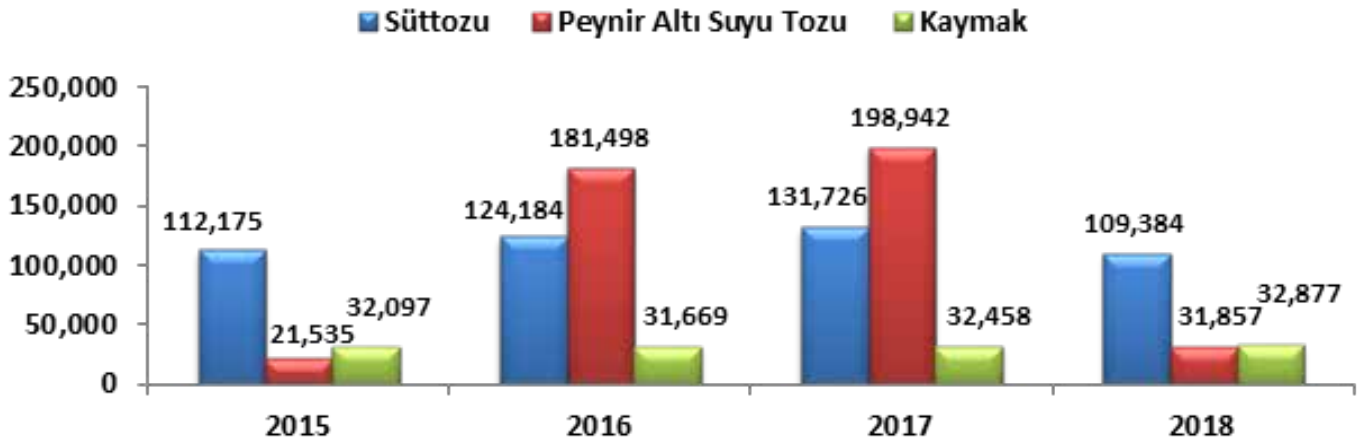

Kaynak: TÜİK

Süttozu, Peynir Altı Suyu ve Kaymak Üretimi

Süttozu; yağlı, yağı kısmen veya tamamen alınmış süttten, kremadan veya bu ürünlerin karışımından suyun uzaklaştırılması ile elde edilen ve son üründe nem içeriğinin ağırlıkça en fazla %5 oranında olduğu katı üründür. Halk arasında her ne kadar kimyasal, yapay veya sağlıksız bir ürün olduğu yönünde genel bir kanı oluşmuş olsa da süttozu, genel anlamıyla çiğ sütün içeriğindeki suyun buharlaştırılması sonucunda arta kalan kuru maddeden ibaret bir “süt ürünüdür”. Süttozu; çikolata, bisküvi ve pasta yapımında, dondurma ve şekerleme imalatında, hazır çorbalar gibi kurutulmuş hazır ürünlerin yapımında, hayvan mamalarında ve kozmetik ürünler de dahil olmak üzere pek çok sektörde kullanılmaktadır.

Süttozu, Peynir Altı Suyu ve Kaymak Üretimi (Ton)

Kaynak: TÜİK

Ülkemizde süttozu üretimi geçtiğimiz beş yıl içerisinde yaklaşık %40 oranında bir artış sergilemiştir. Süttozu üretimi 2018 yılında ise bir önceki yıla göre yaklaşık %17 oranında azalarak 109 bin ton olarak hesaplanmıştır.

Peynir Altı Suyu, peynir ve kazein üretimi esnasında çökeltiden süzülerek elde edilen proteince zengin bir üründür. Peynir altı suyu önceki dönemlerde yalnızca atık olarak değerlendirilmiş ve organik madde içeriği nedeniyle çevre kirliliği sorunuyla karşılaşmıştır. Eskiden sadece hayvan gıdası veya gübre olarak sıvı halde kullanılabilen peynir altı suyu günümüzde kurutma, konsantre etme veya fermentasyon gibi gelişen teknolojik imkanlarla gıda sektörünün farklı alanlarında kullanılmaktadır. Gıdaların özellikle protein değeri başta olmak üzere besin değerlerini yükseltmek için, bebek mamalarında, bisküvide, çikolatada, işlenmiş et ürünlerinde, hamur işi ve ekmek yapımı gibi pek çok alanda kullanılabilir.

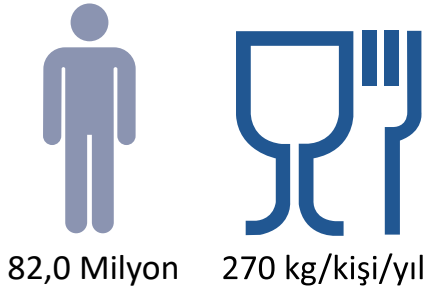
En az %82 süt yağı içeriğine sahip olan ve süt, krema ya da yoğurdun değişik şekillerde işlenmesiyle elde edilen tereyağının modern işletmelerdeki yapımında genel olarak krema hammadde olarak kullanılmaktadır. Diğer süt ve süt ürünlerinde olduğu gibi tereyağı üretimimizde de her geçen yıl artış olmaktadır. TÜİK verilerine göre 2017 yılında 59.449 ton olarak hesaplanan tereyağı üretimi, 2018 yılında %10 oranında artış ile 65.856 tona ulaşmıştır.

TÜRKİYE'DE SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ TÜKETİMİ

Ülkemizde süt ve süt ürünleri tüketimine ilişkin net veriler bulunmamakla beraber, içme sütü ve diğer süt ürünlerinde kişi başı yıllık tüketim miktarları tahmini olarak hesaplanmaktadır. Daha önceki bölümlerde de ele alındığı üzere, süt üretimimizdeki kayıt dışılık süt ve süt ürünlerine ilişkin tüketim miktarlarının hesaplanmasında güçlük yaratmaktadır. Belirli bir birim çiğ süttten farklı süt ürünlerinin elde edilmesi, söz konusu birim miktara ilişkin tüketim hesaplamasında mükerrerliğe sebep olmaktadır. Bunun yanında; kayıtlı süt üretim miktarları üzerinden hesaplanan tüketim değerleri haricinde üreticinin öz tüketim payı, akraba ve yakın çevresi ile paylaştığı miktar ve yine üreticinin kendi pazarladığı çiğ süt miktarı ülkemizde kişi başı yıllık süt ve süt ürünleri tüketim hesaplamasında karşılaşılan güçlüklerdir.

TÜİK tarafından her yıl yayınlanan çiğ süt üretim miktarı ile aynı yıla ilişkin nüfus verileri ele alındığında ve süt-süt ürünleri ithalat ve ihracat rakamları göz ardı edildiğinde, ülkemizin 2018 yılı kişi başı süt tüketimi 270 kg/kişi süt eşdeğeridir.

YIL	NÜFUS	ARTIŞ ORANI
2013	76.667.864	
2014	77.695.904	%1,34
2015	78.741.053	%1,34
2016	79.814.871	%1,36
2017	80.810.525	%1,24
2018	82.003.882	%1,47

Kaynak: TÜİK

İçme Sütü Tüketimi

Ülkemizde toplamda 1,6 ton olan içme sütü üretim miktarının 1,5 milyon tonu (%92) UHT olarak piyasaya sunulurken, kalan miktar pastörize sütleri temsil etmektedir.

İçme Sütü Üretim Miktarları (Ton)

	2015	2016	2017	2018
Pastörize Tam Yağlı	87.881	92.321	120.557	130.677
Pastörize Yarım Yağlı	23.682	65.199	1.514	2.163
Pastörize Yağsız	-	758	-	-
UHT Tam Yağlı	846.816	814.857	927.751	871.650
UHT Yarım Yağlı	416.700	459.080	495.415	647.019
UHT Yağsız	3.402	1.274	6.704 ^r	6.456
TOPLAM	1.378.524	1.433.541	1.551.942	1.657.965

r: Revize edilmiştir.

Kaynak: TÜİK

Gelir artışı, kentleşme ve bireylerin beslenme konusunda daha bilinçli tercihler yapması sonucu artan talep modern tesislerde üretilen süt ve süt ürünleri miktarının artmasını sağlamıştır. Ülkemizde kayıtlı içme sütü üretim miktarları ve dış ticaret verileri ile entegre süt işletmeleri tarafından toplanan süt miktarı haricinde kalan sütün miktarı ele alındığında 2018 yılı kişi başı içme sütü tüketimi yaklaşık 41,5 kg olduğu tahmin edilmektedir*.

* tahmin, hayvan beslemede kullanılan süt miktarı hariç

Peynir, Yoğurt, Ayrar ve Tereyağı Tüketimi

Türkiye’de en yoğun olarak tüketilen süt ürünlerinden biri de peynirdir. Yıllar itibariyle üretimine paralel olarak tüketiminde de artış olan ve en yüksek pazar payına sahip peynir çeşidi beyaz peynirdir. 2018 yılı itibariyle 756 bin ton olarak hesaplanan toplam peynir üretim miktarımız, toplamda 10 milyon tonun üzerinde olan entegre süt işletmeleri tarafından toplanan inek, koyun, keçi ve manda sütü haricindeki süt üretim miktarı ile peynir ithalat ve ihracatımızın da dahil edildiği bir hesaplama ile 2018 yılı kişi başına düşen yıllık peynir tüketim miktarımızın 18,4 kg olduğu tahmin edilmektedir*.

Kültürümüzde önemli bir yere sahip olan yoğurt ve ayran, içme sütünden sonra entegre süt işletmeleri tarafından toplanan süt miktarının en çok işlendiği süt ürünleridir. İçme sütü ve peynir tüketim rakamlarıyla benzer bir hesaplama ile 2018 yılı kişi başı yoğurt tüketimi 30,6 kg iken ayran tüketimi 18,4 kg olarak hesaplanmıştır*.

* tahmin, hayvan beslemede kullanılan süt miktarı hariç

Besin değeri açısından oldukça yüksek ve diğer yağlara oranla en yüksek protein miktarına sahip olan tereyağının tüketimi çeşitli kaynaklara göre M.Ö. 3000 yılında Sümerlere kadar uzanmaktadır. Ülkemizde tereyağı tüketimi oldukça yaygındır. İçme sütü ve diğer süt ürünlerinde yapılan hesaplama göre ülkemizde 2018 yılına ilişkin kişi başı yıllık tereyağı tüketimi 1,78 kg’dır*.

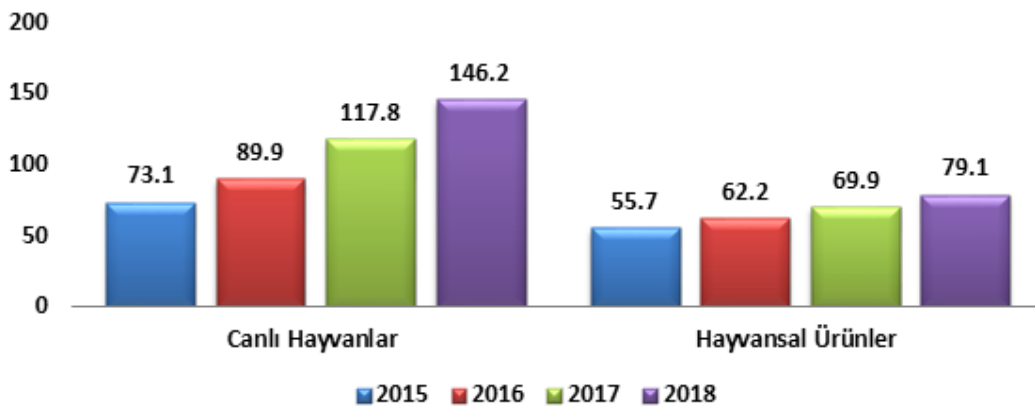
* tahmin, hayvan beslemede kullanılan süt miktarı hariç

FİYATLAR

Hayvansal Ürünler Üretim Değerleri

Toplam canlı hayvan üretim değeri 2018 yılında, 2015 yılına göre iki kat artarak yaklaşık 146 milyar TL’ye ulaşmış, bu değerin yaklaşık %70’i büyükbaş hayvanlardan, yaklaşık %25’i küçükbaş hayvanlardan oluşmuştur.

Hayvansal Ürün Üretim Değerleri (Milyar TL)

Beyaz et hariç olmak kaydıyla, TÜİK tarafından yayınlanan verilere göre Türkiye’de 2018 yılında hayvansal ürün üretim değeri son dört yıl içinde yaklaşık %78, 2018 yılında ise bir önceki yıla göre %13 oranında artarak 79,1 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Toplam üretim değeri içerisinde ilk sırayı %44,3 oranındaki payı ile süt alırken, bunu %41 ile kırmızı et ve %14,6 ile yumurta takip etmektedir.

Hayvansal Ürün Üretim Değerleri (Milyar TL)

	2014	2015	2016	2017	2018	Pay (2016)
Süt	20,1	23,6	24,3	28,8	35	%44,2
Kırmızı Et	17,4	24,2	29,2	30,8	32,5	%41,0
Diğer	6,8	7,8	8,7	10,3	11,6	%14,7
TOPLAM	44,3	55,6	62,2	69,9	79,1	%100

Kaynak: TÜİK

Yem Üretimi

Ülkemizde 2016 yılı ruminant yem üretiminin karma yem bazında hesaplandığında 13,7 milyon ton olduğu görülmektedir. Karma yem üretiminde kullanılan hammaddeler genelde tahıllar (mısır, arpa, buğday, çavdar, yulaf), küspeler (soya, ayçiçeği, pamuk, keten, kolza, palm, DDGS –kuru öğütmeli metotla tahıldan etanol üretim prosesinde çıkan bir yan ürün), kepekler (buğday, mısır kepeği), melas, tuz ve vitamin, mineral karışımlarından oluşmaktadır.

Ülkemizde süt sığırcılığı işletmelerinin en önemli girdi kalemini yem masrafları oluşturmakta olup toplam üretim maliyetinin içerisindeki yemin payı, işletmenin ölçeği ve üretim teknolojisine göre değişmekle birlikte %50-70 aralığındadır. Türkiye’de yapılan süt sığırcılığı, yem hammaddesi olarak yem sanayisinden temin edilen çeşitli özelliklerdeki yemler ile bir miktar kaba yeme dayalı besleme yapıldığı görülmektedir.

Yıllar İtibariyle Büyükbaş ve Küçükbaş Kesif Yem Üretimi

Yıllar	BÜYÜKBAŞ-KÜÇÜKBAŞ YEMLERİ			
	Besi Yemi	Süt Yemi	Diğer Yemler*	TOPLAM
2011	2.837.345	3.898.019	543.888	7.279.252
2012	3.064.487	4.393.071	621.213	8.078.771
2013	3.061.836	3.781.852	870.574	9.127.412
2014	3.781.852	5.658.075	1.002.007	10.441.933
2015	3.763.555	5.433.187	1.229.919	10.426.661
2016	4.213.879	5.900.184	1.387.493	11.501.556
2017	5.060.781	6.254.798	1.590.226	12.905.805
2018	5.537.775	6.541.435	1.662.779	13.741.998

*Kuzu-Buzağı Yemleri ve Diğerleri

Kaynak: TÜRKİYEM-BİR

Yem Fiyatları

Ulusal Süt Konseyi kuruluş mevzuatı gereği belirli zamanlarda bölgesel olarak çiğ süt üretim maliyeti hesaplamaktadır. Konsey tarafından hesaplanan çiğ süt üretim maliyet hesabına esas teşkil etmesi amacıyla düzenli aralıklarla süt sığırcılığında yaygın olarak kullanılan yem hammaddelerine ilişkin fiyat çalışması da yürütmektedir. Ulusal Süt Konseyi tarafından üretici örgütleri, yem fabrikaları ve borsalardan derlenen yem fiyatlarına göre %18-%19 protein içeriğine sahip sığır süt yeminin fiyatı 2018 yılı ortalaması 1,41 TL/kg’dır.

Yıllara Göre Yem Fiyatları (TL/Kg)

	Mısır Silajı*	Yonca Kuru Otu	Saman	Sığır Süt Yemi (%18 HP)**
2014	0,21	0,60	0,36	0,92
2015	0,22	0,64	0,33	0,95
2016	0,24	0,70	0,38	0,97
2017	0,28	0,77	0,47	1,05
2018	0,31	0,88	0,56	1,41
2017-2018 Değişim (%)	+ 12,3	+ 15,0	+ 20,4	+ 34,4

Çiğ Süt Fiyatları

Ülkemizde çiğ süt fiyatları; 16 Nisan 2015 tarih ve 29328 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Çiğ Sözlüşmeli Usulde Alım Satımına İlişkin Yönetmelik” esasları gereğince belirli usullere göre belirlenmektedir. Mevzuat gereği taraflar çiğ süt fiyatını; pazarlık ile, çiğ süttün kalite içeriğine göre, pariteye göre ya da Ulusal Süt Konseyi’nin ilan ettiği tavsiye fiyata göre belirleyebilmektedirler. Ulusal Süt Konseyi, belirli dönemler halinde üretici ve sanayici temsilcilerini bir araya getirerek tarafların çiğ sütte bir “tavsiye fiyat” oluşturmaları için gerekli platformu sağlamaktadır.

Yıllar İtibariyle Ulusal Süt Konseyi Çiğ Süt Tavsiye Fiyatı (TL/Litre)

	OCAK	ŞUBAT	MART	NİSAN	MAYIS	HAZ.	TEM	AĞUS.	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK	ORT
2011	0,735			0,64			0,64		0,74		0,90		0,709
2012	0,80			0,90			0,90		0,90		0,90		0,825
2013	0,90						1,00						0,95
2014	1,00	1,05	1,05	1,05	1,05	1,05	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15	1,09
2015	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15
2016	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15
2017	1,21*							1,30**	1,30**	1,40**			1,30
2018**	1,40	1,53 ¹⁾						1,70					1,59

*%3,5 yağlı, %3,1 proteinli çiğ süt tavsiye fiyatı

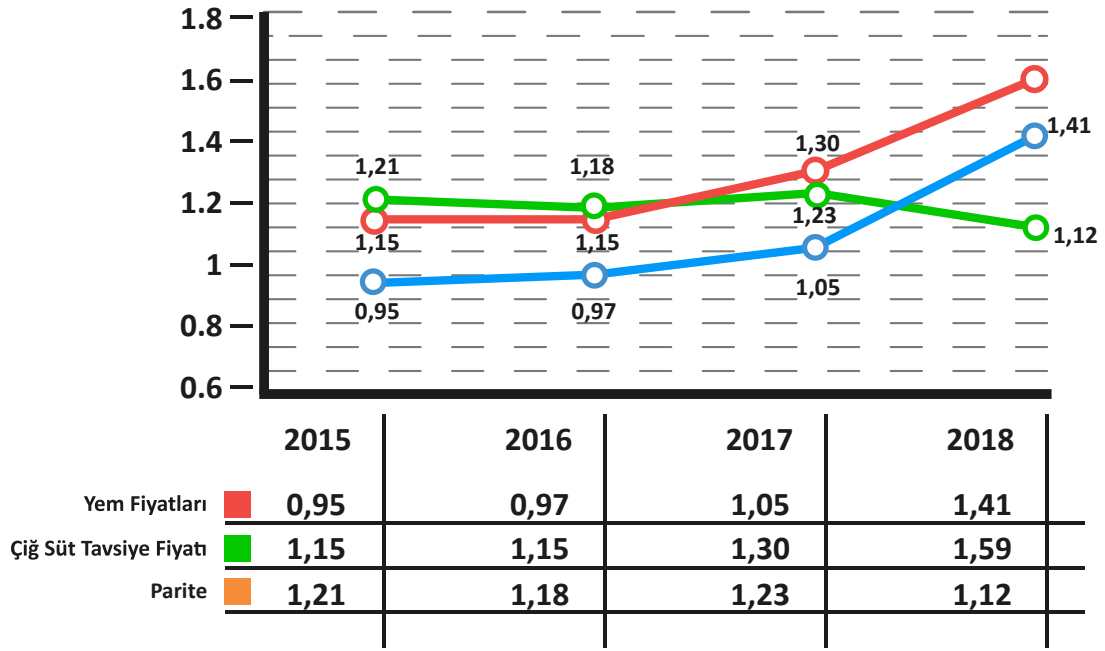
**%3,6 yağlı, %3,2 proteinli çiğ süt tavsiye fiyatı

1) 1,44 TL Müstahsil fiyatı, 0,09 TL soğutma/hizmet bedeli

Çiğ Süt Yem Paritesi

Çiğ süt-yem paritesi, bir üreticinin 1 Litre / 1 kg çiğ süt satışından elde ettiği gelir ile ne kadar yem alacağını göstermektedir ve genel kabul gören parite 1,5'dir. Ancak dünyanın pek çok bölgesinde olduğu gibi ülkemizde de çiğ süt-yem paritesi 1,5'in altında kalmış ve 2018 yılına ilişkin ortalama çiğ süt-yem paritesi 1,12 olarak hesaplanmıştır.

Çiğ Süt / Yem Paritesi

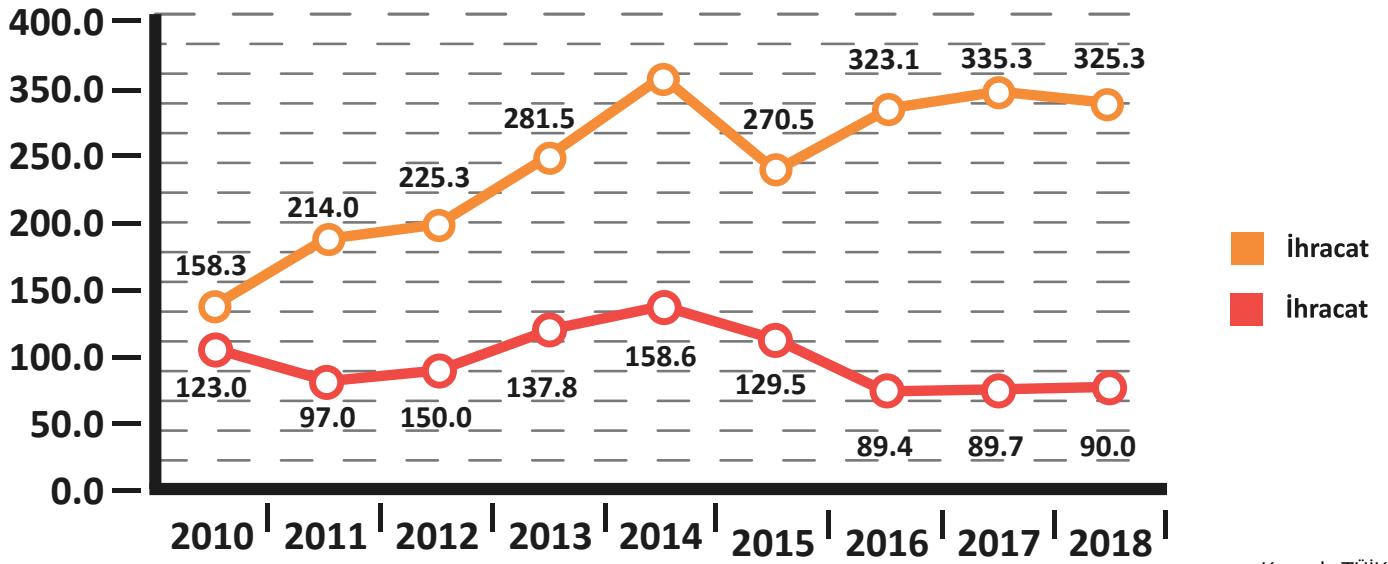

SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ DIŞ TİCARETİ

Sektörlerin gelişmesi ve büyümesinde ülkelerin ticari anlamda dünyadaki konumu hiç şüphesiz hayati öneme sahiptir. Belirli bir sektörde yerel pazarların yanında, dünyadaki toplam 7,5 milyar kişilik bir pazara girebilmek ve bu pazarda istikrarlı bir şekilde kalabilmek ulusal sektörlerin gelişiminde oldukça önemlidir.

Ülkemiz süt sektöründe ağırlıklı olarak Irak, Suudi Arabistan, Kuveyt, Birleşik Arap Emirlikleri, Ürdün, Libya gibi Orta Doğu ülkelerine süt ürünleri ihracatı yapılırken en önemli ihracat ürünlerimiz peynir, peynir altı suyu ürünleri ve son yıllarda süttozudur. Öte yandan, süt ürünlerinde ithalatın en yoğun yapıldığı ülkeler Yeni Zelanda ve AB ülkeleri olurken bu ülkelerden ağırlıklı olarak tereyağı ve peynir ithal edilmektedir.

Süt Ürünleri İthalat ve İhracatı (Milyon \$)

Kaynak: TÜİK

SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ İHRACATI

GTIP Altılı Kodu	GTIP Altılı Adı	2017		2018	
		Miktar (ton)	Değer (\$)	Miktar (ton)	Değer (\$)
040210	SÜT, KREMA (TOZ, GRANÜL VS. KATI YAĞ ORANI %1, 5'TEN AZ)	32.037	59.929.000	24.979	39.879.000
040630	ERİTME PEYNİRLER (RENDELENMEMİŞ/TOZ HALİNE GETİRİLMEMİŞ)	17.063	52.790.000	17.503	54.216.000
040690	DİĞER PEYNİRLER	12.902	52.236.000	13.956	56.610.000
040610	TAZE PEYNİR (OLGUNLAŞMAMIŞ/SERTLEŞMEMİŞ) VE LOR	15.964	39.797.000	15.889	42.476.000
040410	PEYNİR ALTI SUYU VE TADİL EDİLMİŞ PEYNİR ALTI SUYU	42.220	29.915.000	43.335	27.915.000
040120	SÜT, KREMA (KATI YAĞ ORANI % 1'İ GEÇEN %6'YI GEÇMEYEN)	30.623	19.711.000	37.120	23.202.000
040390	YAYIK ALTI SÜT, PIHTILAŞMIŞ SÜT VE KREMA, KEFİR VS. (KONSANTRE EDİLMİŞ)	4.279	9.373.000	5.129	11.385.000
040620	RENDELENMİŞ/TOZ HALİNE GETİRİLMİŞ HER CİNS PEYNİR	2.264	8.818.000	3.344	13.292.000
040150	SÜT, KREMA (%10 < KATI YAĞ ≤ %21, KONSANTRE EDİLMEMİŞ, KATKISIZ)	1.841	5.852.000	1.616	5.464.000
040299	SÜT, KREMA (DİĞER ŞEKİLLERDE)	3.579	3.382.000	3.651	2.905.000
040310	YOĞURT (KONSANTRE EDİLMİŞ)	7.159	6.794.000	2.831	2.420.000
040510	TEREYAĞI	1.046	5.760.000	450	2.933.000
040291	SÜT, KREMA (TATLANDIRICI İÇERMEYEN)	673	1.574.000	955	1.475.00
040221	SÜT, KREMA (TOZ, GRANÜL VS. KATI YAĞ ORANI %1, 5'TAN FAZLA) (TATLANDIRICISIZ)	594	1.662.000	677	2.235.000
040140	SÜT, KREMA (%6 < KATI YAĞ ≤ %10, KONSANTRE EDİLMEMİŞ, KATKISIZ)	1.120	935.000	3.449	2.327.000
040110	SÜT, KREMA (KATI YAĞ ≤ % 1)	2.841	2.027.000	2.289	1.408.000
040490	DİĞER PEYNİR ALTI SUYU	501	894.000	4	8.000
040520	SÜRÜLEREK YENİLEN SÜT ÜRÜNLERİ (% 39 ≤ KATI YAĞ < % 80)	64	468.000	61	385.000
040590	SÜTTEN ELDE EDİLEN DİĞER YAĞLAR	57	518.000	30	259.000
040229	SÜT, KREMA (TOZ, GRANÜL VS. KATI YAĞ ORANI %1, 5'TAN FAZLA) (DİĞER)	45	123.000	63	125.000
210500	DONDURMA VE YENİLEN DİĞER BUZLAR	14.799	32.784.000	14.907	34.456.000
TOPLAM		190.551	335.318.000	192.238	325.379.000

Kaynak: TÜİK

Yağsız Süttozu İhracatımız

0402.10		2016			2017			2018		
		TON	x1.000 \$	% Pay	TON	x1.000 \$	Pay	TON	x1.000 \$	Pay
1	Irak	4.287	5.711	7,66	5.314	9.340	16,59	7.681	12.060	30,76
2	Venezuela	0	0	0	0	0	0	2.705	5.220	10,83
3	Suriye	4.429	6.664	7,92	3.779	6.761	11,80	3.182	4.691	12,74
4	Pakistan	7.404	10.509	13,23	2.058	3.662	6,42	2.572	3.997	10,30
5	Rusya Federasyonu	11.236	19.007	20,08	7.512	15.623	23,45	2.004	3.600	8,03
6	Suudi Arabistan	125	205	0,22	851	1.527	2,66	2.227	3.512	8,92
7	Bangladeş	7.731	11.246	13,82	5.068	9.089	15,82	1.650	2.195	6,61
8	Mısır	6.005	8.544	10,73	1.200	2.090	3,75	819	1.292	3,28
9	Cezayir	793	1.172	1,42	1.507	2.661	4,70	575	756	2,30
10	Birleşik Arap Emirlikleri	1.356	1.874	2,42	225	376	0,70	350	513	1,40
LİSTE TOPLAM		43.366	64.932	77,52	27.289	51.129	85,18	23.765	37.836	95,17
Diğer		12.577	18.437	22,48	4.748	8.800	14,82	1.205	2.016	4,83
GENEL TOPLAM		55.943	83.369	100,00	32.037	59.929	100,00	24.970	39.852	100,00

Kaynak: Trademap

En Büyük Yağsız Süttozu İthalatçıları

Importers		2017			2018		
TON		TON	x1.000 \$	% Pay	TON	x1.000 \$	% Pay
1	Meksika	330.763	703.741	10,06	360.360	697.220	11,02
2	Çin	247.317	600.653	8,59	280.459	609.118	9,63
3	Endonezya	146.711	343.746	4,92	161.798	322.766	5,10
4	Cezayir	161.331	388.259	5,55	166.852	312.293	4,94
5	Filipinler	153.527	335.156	4,79	128.631	296.796	4,69
6	Hollanda	130.988	254.777	3,64	168.565	262.091	4,14
7	Malezya	120.469	286.223	4,09	128.631	261.390	4,13
8	İtalya	72.782	166.145	2,38	88.227	178.392	2,82
9	Vietnam		161.962	2,32	93.121	175.178	2,77
10	Rusya Federasyonu	123.362	273.792	3,92	90.571	169.539	2,68
LİSTE TOPLAM		1.487.250	3.514.454	50,26	1.667.215	3.284.783	51,94
Diğer			3.478.543	49,74		3.039.617	48,06
GENEL TOPLAM		Veri Yok	6.992.997	100,00	Veri Yok	6.324.400	100,00

Kaynak: Trademap

Peynir İhracatımız

0406		2016			2017			2018		
TON		TON	x1.000 \$	% Pay	TON	x1.000 \$	% Pay	TON	x1.000 \$	% Pay
1	Irak	13.554	50.051	29,7	12.546	43.193	26,0	13.402	48.149	26,5
2	Suudi Arabistan	13.844	37.383	30,3	14.265	37.430	29,6	12.669	33.503	25,0
3	Kuveyt	3.665	11.837	8,0	3.892	11.995	8,1	4.286	12.643	8,5
4	Birleşik Arap Emirlikleri	3.229	10.238	7,1	3.892	10.583	8,1	3.821	12.003	7,5
5	Katar	1.011	3.518	2,2	3.405	9.946	7,1	2.446	9.195	4,8
6	Ürdün	1.416	5.135	3,1	2.396	6.912	5,0	2.257	8.984	4,5
7	Kıbrıs	0	0		1.764	5.719	3,7	1.841	6.071	3,6
8	Lübnan	1.652	5.223	3,6	857	3.209	1,8	1.027	3.850	2,0
9	Libya	387	1.992	0,8	207	935	0,4	833	3.738	1,6
10	Serbest Bölgeler	2.706	9.618	5,9	956	2.827	2,0	911	3.431	1,8
LİSTE TOPLAM		41.464	134.995	90,9	44.180	132.749	91,7	43.493	141.567	85,8
Diğer		4.154	15.096	9,1	4.016	20.886	8,3	7.176	24.969	14,2
TOPLAM		45.618	150.091	100,0	48.196	153.635	100,0	50.669	166.536	100,0

Kaynak: Trademap

SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ İTHALATI

GTIP Altılı Kodu	GTIP Altılı Adı	2017		2018	
		Miktar (ton)	Değer (\$)	Miktar (ton)	Değer (\$)
040510	TEREYAĞI	9.572	44.665.000	10.065	47.250.000
040690	DİĞER PEYNİRLER	8.310	33.788.000	7.057	29.482.000
040630	ERİTME PEYNİRLER (RENDELENMEMİŞ/TOZ HALİNE GETİRİLMEMİŞ)	581	2.069.000	915	3.044.000
040590	SÜTTEN ELDE EDİLEN DİĞER YAĞLAR	222	1.583.000	91	527.000
040410	PEYNİR ALTI SUYU VE TADİL EDİLMİŞ PEYNİR ALTI SUYU	325	550.000	83	157.000
040150	SÜT, KREMA (%10 <KATI YAĞ =< %21, KONSANTRE EDİLMEMİŞ, KATKISIZ)	596	1.788.000	913	2.818.000
040640	MAVİ DAMARLI PEYNİRLER	174	869.000	127	683.000
040620	RENDELENMİŞ/TOZ HALİNE GETİRİLMİŞ HER CİNS PEYNİR	50	294.000	106	653.000
040490	DİĞER PEYNİR ALTI SUYU	257	1.718.000	347	1.956.000
040610	TAZE PEYNİR (OLGUNLAŞMAMIŞ/SERTLEŞMEMİŞ) VE LOR	226	558.000	205	847.000
040210	SÜT, KREMA (TOZ, GRANÜL VS. KATI YAĞ ORANI %1, 5'TEN AZ)	27	156.000	56	297.000
040221	SÜT, KREMA (TOZ, GRANÜL VS. KATI YAĞ ORANI %1, 5'TAN FAZLA) (TATLANDIRICISIZ)	66	357.000	65	347.000
040310	YOĞURT (KONSANTRE EDİLMİŞ)	24	49.000	3	23.000
040520	SÜRÜLEREK YENİLEN SÜT ÜRÜNLERİ (% 39 =<KATI YAĞ <% 80)	0	0	4	26.000
040390	YAYIK ALTI SÜT, PIHTILAŞMIŞ SÜT VE KREMA, KEFİR VS. (KONSANTRE EDİLMİŞ)	86	253.000	132	374.000
040120	SÜT, KREMA (KATI YAĞ ORANI % 1'İ GEÇEN %6'YI GEÇMEYEN)	0	0	0	0
040140	SÜT, KREMA (%6 <KATI YAĞ =<%10, KONSANTRE EDİLMEMİŞ, KATKISIZ)	0	0	0	0
040291	SÜT, KREMA (TATLANDIRICI İÇERMEYEN)	0	0	0	0
040299	SÜT, KREMA (DİĞER ŞEKİLLERDE)	6	26.000	0	0
210500	DONDURMA VE YENİLEN DİĞER BUZLAR	395	1.880.000	347	2.249.000
TOPLAM		20.743	89.734.000	20.390	90.050.000

Kaynak: TÜİK

Tereyağı İthalatımız

0405.10		2016			2017			2018		
TON		TON	x1.000 \$	% Pay	TON	x1.000 \$	% Pay	TON	x1.000 \$	% Pay
1	Ukrayna	625	2.022	4,50	4.488	21.342	45,82	3.967	17.735	39,05
2	Belarus	0	0	0,00	2.362	10.507	24,12	3.326	14.426	32,74
3	İrlanda	3.674	12.299	26,46	712	3.580	7,27	1.776	9.736	17,48
4	Uruguay	0	0		80	519	0,82	295	1.690	2,90
5	Yeni Zelanda	4.629	14.302	33,34	1.068	4.384	10,90	252	1.463	2,48
6	Hindistan	0	0	0,00	0	0	0,00	299	1.182	2,94
7	Belçika	901	3.380	6,49	168	1.278	1,72	85	609	0,84
8	Fransa	135	627	0,97	110	657	1,12	62	323	0,61
9	Almanya	320	1.000	2,30	31	189	0,32	28	224	0,28
10	Finlandiya	299	927	2,15	135	647	1,38	20	137	0,20
LİSTE TOPLAM		10.583	34.557	76,23	9.154	43.103	93,47	10.110	47.525	99,51
Diğer		3.300	11.072	23,77	640	3.145	6,53	50	278	0,49
GENEL TOPLAM		13.883	45.629	100,00	9.794	46.248	100,00	10.160	47.803	100,00

Kaynak: Trademap

Peynir İthalatımız

0406		2016			2017			2018		
TON		TON	x1.000 \$	% Pay	TON	x1.000 \$	% Pay	TON	x1.000 \$	% Pay
1	Kıbrıs	0	0	0,00	4.992	17.048	53,44	4.438	15.306	52,76
2	İrlanda	1.490	4.826	14,07	1.363	5.981	14,59	1.160	4.925	13,79
3	Birleşik Krallık	1.380	3.966	13,03	1.268	5.268	13,57	1.019	4.075	12,11
4	İtalya	308	2.134	2,91	337	2.582	3,61	488	3.728	5,80
5	Hollanda	247	1.140	2,33	174	1.050	1,86	303	1.644	3,60
6	Danimarka	211	1.124	1,99	175	914	1,87	187	1.123	2,22
7	Letonya	252	665	2,38	198	819	2,12	217	847	2,58
8	Polonya	310	914	2,93	180	931	1,93	160	829	1,90
9	Libya	0	0	0,00	0	0	0,00	66	330	0,78
10	Litvanya	0	0	0,00	39	225	0,42	61	323	0,73
LİSTE TOPLAM		4.198	14.769	39,64	8.726	34.818	93,41	8.099	33.130	96,28
Diğer		6.392	22.379	60,36	616	2.760	6,59	313	1.578	3,72
GENEL TOPLAM		10.590	37.148	100,00	9.342	37.578	100,00	8.412	34.708	100,00

Kaynak: Trademap

Ülkelere Göre Dondurma ve Yenilen Buzlar İthalatımız

2105		2017			2018		
		TON	x1.000 \$	% Pay	TON	x1.000 \$	% Pay
1	İsviçre	124	515	31,39	113	869	32,56
2	Hollanda	90	756	22,78	107	700	30,84
3	Macaristan	0	0	0,00	66	321	19,02
4	Fransa	37	222	9,37	30	185	8,65
5	İtalya	22	121	5,57	18	108	5,19
6	Almanya	0	0	0,00	11	49	3,17
7	Romanya	0	0	0,00	2	17	0,58
8	Endonezya	0	0	0,00	0	0	0,00
9	Çin	0	0	0,00	0	0	0,00
10	Yunanistan	121	265	30,63	0	0	0,00
LİSTE TOPLAM		394	1.879	99,75	347	2.249	100,00
Diğer		1	1		0	0	0,00
GENEL TOPLAM		395	1.880	100,00	347	2.249	100,00

Kaynak: Trademap

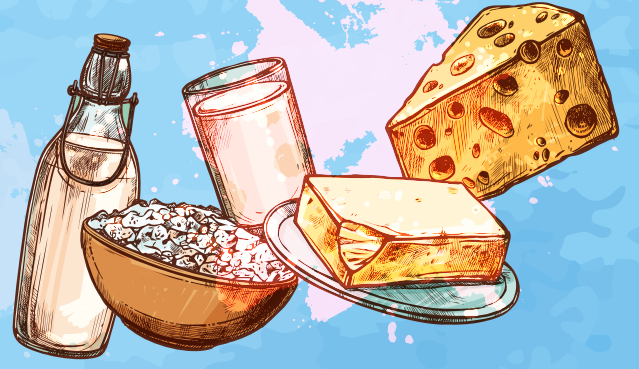

Ülkelere Göre Dondurma ve Yenilen Buzlar İhracatımız

2105.00		2017			2018		
		TON	x1.000 \$	% Pay	TON	x1.000 \$	% Pay
1	Serbest Bölgeler	5.267	9.814	35,59	5.307	9.850	35,60
2	Irak	2.702	6.514	18,26	1.931	5.503	12,95
3	Kıbrıs	1.354	3.811	9,15	1.336	3.611	8,96
4	Sırbistan	1.227	2.691	8,29	1.142	2.676	7,66
5	Birleşik Arap Emirlikleri	917	2.553	6,20	1.063	2.613	7,13
6	İsrail	208	657	1,41	850	2.493	5,70
7	Arnavutluk	1.470	2.381	9,93	1.211	2.047	8,12
8	Fas	298	820	2,01	393	1.029	2,64
9	Suriye	25	14	0,17	341	608	2,29
10	Kuveyt	17	73	0,11	104	555	0,70
LİSTE TOPLAM		13.485	29.328	91,12	13.678	30.985	91,76
Diğer		1.314	3.456	8,88	1.229	3.471	8,24
GENEL TOPLAM		14.799	32.784	100,00	14.907	34.456	100,00

Kaynak: Trademap

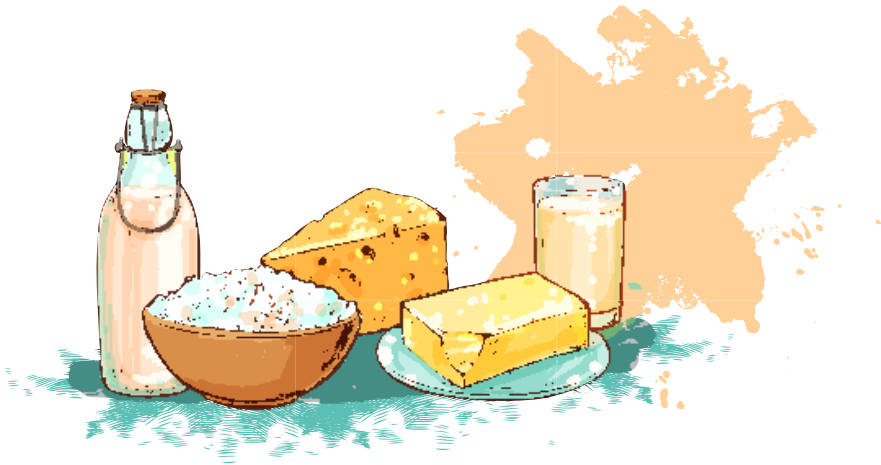
Türkiye'de Süt Sektör Özeti

TÜRKİYE SÜT SEKTÖR ÖZETİ

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
SÜT ÜRETİMİ						
Sağılan Hayvan (1.000 Baş)	23.890	24.588	25.540	25.200	28.505	30.484
İnek	5.607	5.609	5.536	5.432	5.969	6.338
Koyun	14.287	14.524	15.363	15.149	17.503	18.819
Keçi	3.943	4.400	4.578	4.555	4.963	5.327
Manda	52	55	63	63	69	76
İnek Sütü (x 1.000 ton)	16.655	16.867	16.933	16.786	18.762	20.036
Koyun Sütü (x 1.000 ton)	1.101	1.113	1.177	1.160	1.344	1.446
Keçi Sütü (x 1.000 ton)	416	463	481	479	523	561
Manda Sütü (x 1.000 ton)	52	55	63	63	69	76
<u>Sanayiye Aktarılan İnek Sütü</u>	7.939	8.626	8.937	9.213	9.111	10.034
Pay	%47,6	%51,1	%52,7	%54,9	%48,5	%50,0
SÜT ÜRÜNLERİ ÜRETİM (x 1.000 ton)						
İçme Sütü	1.324	1.325	1.378	1.433	1.549	1.660
Peynir	600	631	666	658	690	756
Yağlı Süttozu	39	51	46	46	44	46
Yağsız Süttozu	40	78	66	78	87	63
Yoğurt	1.081	1.101	1.123	1.173	1.172	1.198
Ayran	560	599	627	684	717	730
İHRACAT (x 1.000 ton)						
Peynir (GTIP 0406)	40	43	41,6	45,6	48,1	50,6
Süttozu (GTIP 040210 ve GTIP 040229)	4,6	14	8,2	56	32	25,0
PST (GTIP 040410 ve GTIP 040490)	33	41	24	34	42,7	43,3
İTHALAT (x 1.000 ton)						
Tereyağı (GTIP 040510)	20	22	19	13,5	9,7	10,1
Peynir (GTIP 0406)	8,0	9,5	11	10,5	9,3	8,4
PST (GTIP 040410 ve GTIP 040490)	-	1,1	1,1	0,8	0,6	0,4
SOSYO-EKONOMİK GÖSTERGELER						
Nüfus (x 1.000 Kişi)	75.627	76.667	78.741	79.814	80.814	82.003
Kişi Başı GSYİH (\$)	12.480	12.112	11.014	10.807	10.597	9.632

Kaynak: TÜİK

2018 SÜT RAPORU

Dünya ve Türkiye'de Süt Sektör İstatistikleri

ULUSAL
SÜT
KONSEYİ

www.ulusalsutkonseyi.org.tr